Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

11. veebruar 2021*

Eelotsusetaotlus – ELTL artikkel 45 – Töötajate vaba liikumine – ELTL artikkel 49 – Asutamisvabadus – ELTL artikkel 56 – Teenuste osutamise vabadus – Sadamategevuse teostamine – Sadamatöötajad – Kutsealal tegutsema asumine ja värbamine – Sadamatöötajate tunnustamise kord – Sadamatöötajad, kes ei kuulu liikmesriigi õiguses ette nähtud üldkoosseisu – Töölepingu kestuse piiramine – Sadamatöötajate liikuvus eri sadamapiirkondade vahel – Logistikatöötajad – Ohutussertifikaat – Ülekaalukast üldisest huvist tulenevad põhjused – Ohutus sadamaaladel – Töötajate kaitse – Proportsionaalsus

Liidetud kohtuasjades C-407/19 ja C-471/19,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Raad van State (Belgia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) (C-407/19) ja Grondwettelijk Hofi (konstitutsioonikohus, Belgia) (C-471/19) 16. mai ja 6. juuni 2019. aasta otsustega esitatud eelotsusetaotlused, mis saabusid Euroopa Kohtusse vastavalt 24. mail ja 20. juunil 2019, menetlustes

Katoen Natie Bulk Terminals NV,

General Services Antwerp NV

versus

Belgische Staat (C-407/19),

ja

Middlegate Europe NV

versus

Ministerraad (C-471/19),

menetluses osalesid:

Katoen Natie Bulk Terminals NV,

General Services Antwerp NV,

Koninklijk Verbond der Beheerders van Goederenstromen (KVBG) CVBA,

MVH Logistics en Stuwadoring BV,

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja president M. Vilaras (ettekandja), kohtunikud N. Piçarra, D. Šváby, S. Rodin ja K. Jürimäe,

kohtujurist: M. Campos Sánchez-Bordona,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– General Services Antwerp NV, Katoen Natie Bulk Terminals NV ja Middlegate Europe NV, esindajad: *advocaten* M. Lebbe ja E. Simons,

– Belgia valitsus, esindajad: L. Van den Broeck, M. Jacobs ja C. Pochet, keda abistasid *advocaten* P. Wytinck, D. D'Hooghe ja T. Ruys,

– Euroopa Komisjon, esindajad: A. Nijenhuis, S. L. Kalėda ja B.-R. Killmann,

olles 10. septembri 2020. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlused puudutavad küsimust, kuidas kohtuasjas C-407/19 tõlgendada ELTL artikleid 34, 35, 45, 49, 56, 101, 102 ja artikli 106 lõiget 1 ning kuidas kohtuasjas C-471/19 tõlgendada ELTL artikleid 49 ja 56, Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta") artikleid 15 ja 16 ning võrdsuse põhimõtet.

2 Taotlused on esitatud kohtuvaidlustes, mille pooled on kohtuasjas C-407/19 Katoen Natie Bulk Terminals NV ja General Services Antwerp NV ning Belgische Staat (Belgia riik) ning kohtuasjas C-471/19 Middlegate Europe NV ja Ministerraad (ministrite nõukogu, Belgia) ning milles on vaidluse all teatavate sadamatöö korraldamist reguleerivate Belgia õigusnormide kehtivus ja eelkõige nende kooskõla liidu õigusega.

Belgia õigus

Töölepinguseadus

3 Belgia õiguses on töölepingutele, eelkõige töötajatele kohaldatav üldine kord kehtestatud 3. juuli 1978. aasta töölepinguseadusega (Wet betreffende de arbeidsovereenkomsten) (*Belgisch Staatsblad*, 22.8.1978, lk 9277).

Sadamatöö korraldamise seadus

4 8. juuni 1972. aasta sadamatöö korraldamise seaduse (wet betreffende de havenarbeid) (*Belgisch Staatsblad*, 10.8.1972, lk 8826) põhikohtuasja asjaoludele kohaldatava redaktsiooni (edaspidi „sadamatöö korraldamise seadus“) artiklis 1 on ette nähtud:

„Mitte keegi ei või kasutada sadamapiirkondades sadamatööde tegemiseks muid töötajaid peale tunnustatud sadamatöötajate.“

5 Selle seaduse artiklis 2 on sätestatud:

„Käesoleva seaduse kohaldamisel lähtutakse sadamaalade ja sadama töö määratlusest, nii nagu kuningas on selle kehtestanud […]“.

6 Nimetatud seaduse artikkel 3 on sõnastatud järgmiselt:

„Kuningas kehtestab sadamatöötajate tunnustamise tingimused ja korra asjaomase sadamapiirkonna pädeva ühiskomisjoni arvamuse alusel.

[…]“.

7 Seaduse artiklis 3*bis* on ette nähtud:

„Pärast asjaomase sadamapiirkonna jaoks pädeva ühiskomisjoni arvamuse saamist võib kuningas kohustada selle piirkonna sadamatöötajaid kasutavaid tööandjaid liituma kuninga poolt heaks kiidetud tööandjate organisatsiooniga, kes täidab volitatud esindajana kõiki kohustusi, mis tulenevad individuaalset ja kollektiivset tööd reguleerivate õigusnormide ja sotsiaalõigusnormide kohaselt sadamatöötajate töölevõtmisest tööandjate jaoks.

Selleks et eelmises lõigus nimetatud tööandjate organisatsioonile saaks anda heakskiidu, peab tema liikmeskonda kuuluma enamik asjaomaseid ettevõtjaid.“

Kuninga 1973. aasta dekreet

8 Kuninga 12. jaanuari 1973. aasta dekreet, millega luuakse sadamatöö ühiskomisjon ning määratakse kindlaks selle nimi ja pädevus (koninklijk besluit tot oprichting en tot vaststelling van de benaming en van de bevoegdheid van het Paritair Comité van het havenbedrijf, *Belgisch Staatsblad*, 23.1.1973, lk 877) (edaspidi „kuninga 1973. aasta dekreet“), sätestab põhikohtuasja asjaolude suhtes kohaldatava redaktsiooni artiklis 1:

„Ühiskomisjon, mida nimetatakse „sadamate ühiskomisjoniks“ (üldiselt töötajate ja nende tööandjate alal pädev komisjon), luuakse

kõikide töötajate ja nende tööandjate jaoks, kes täidavad sadamapiirkondades:

A. sadama ülesandeid põhi- või kõrvaltegevusena, st osutavad kõiki meritsi või siseveeteedel, raud- või maanteedel veetavate kaupade käitlemise ja nende kaupadega seotud abiteenuseid, olenemata sellest, kas need toimingud toimuvad dokkides, laevatatavatel teedel, sadamakaidel või asutustes, mis tegelevad kaupade impordi, ekspordi või transiidiga, samuti nende meritsi või siseveeteedel veetavate kaupade käitlemise teenuseid, mille siht- või päritolukoht on tööstusettevõtete dokid.

Kasutatakse järgmiseid mõisteid

1. Kauba käitlemine –

a) kaubad – kõik kaubad, kaasa arvatud konteinerid ja transpordivahendid, välja arvatud ainult:

– nafta transport mahtlastina, (vedelad) naftatooted ning rafineerimistehaste, keemiatööstuse ning naftarajatistes ladustamise ja töötlemise vedel tooraine;

– kalalaevadel veetav kala;

– vedelad surugaasid mahtlastina;

b) käitlemine – lastiüksuste peale ja maha laadimine, lastimine, lossimine, lasti liigutamine, mahtlasti tühjaks laadimine, lastiüksuste liikuma panemine, klassifitseerimine, valimine, kalibreerimine, virnastamine, virnast võtmine ning samuti kokkupanek ja lahti võtmine.

2. Nende kaupadega seotud abiteenused – tähistamine, kaalumine, mõõtmine, mahu hindamine, kontrollimine, vastu võtmine, kaitsmine (välja arvatud kaitseteenused, mida osutavad kaitse- ja/või järelevalveteenuste ühiskomisjoni jurisdiktsiooni alla kuuluvad ettevõtjad ühiseid sadamaid esindavate ettevõtjate nimel), tarnimine, proovi võtmine ja pitseerimine, kinnitamine ja kinnitusest lahti võtmine.

[…]“.

Kuninga 2004. aasta dekreet

9 Kuninga 5. juuli 2004. aasta dekreedi, mis reguleerib 8. juuni 1972. aasta sadamatöö seaduse kohaldamisalasse kuuluvates sadamapiirkondades töötavate sadamatöötajate tunnustamist (koninklijk besluit betreffende de erkenning van havenarbeiders in de havengebieden die onder het toepassingsgebied vallen van de wet van 8 juni 1972 betreffende de havenarbeid) (*Belgisch Staatsblad*, 4.8.2004, lk 58908), artiklis 2 oli enne selle dekreedi muutmist kuninga 10. juuli 2016. aasta dekreediga, millega muudetakse kuninga 5. juuli 2004. aasta dekreeti, mis reguleerib 8. juuni 1972. aasta sadamatöö seaduse kohaldamisalasse kuuluvates sadamapiirkondades töötavate sadamatöötajate tunnustamist (Koninklijk Besluit tot wijziging van het Koninklijk Besluit van 5 juli 2004 betreffende de erkenning van havenarbeiders in de havengebieden die onder het toepassingsgebied vallen van de wet van 8 juni 1972 betreffende de havenarbeid, *Belgisch Staatsblad*, 13.7.2016, lk 43879; edaspidi „kuninga 2016. aasta dekreet“), sätestatud:

„Kui sadamatöötajad on tunnustatud, siis nad arvatakse kas sadamatöötajate „üldkoosseisu“ või „logistikakoosseisu“.

Üldkoosseisu kuuluvad sadamatöötajad on tunnustatud tegemaks mis tahes sadamatööd [1973. aasta kuningliku dekreedi] artikli 1 tähenduses.

Logistikakoosseisu kuuluvad sadamatöötajad on tunnustatud tegemaks sadamatööd [1973. aasta kuningliku dekreedi] artikli 1 tähenduses kohas, kus toimub kauba turustamise või hiljem lähetamise ettevalmistamisel kauba ümbertöötlemine, mis toob kaudselt kaasa tõendatava lisandväärtuse andmise.“

10 Kuninga dekreediga sadamatöötajate tunnustamise kohta sadamapiirkondades, mis kuulub sadamatöö korraldamise 8. juuni 1972. aasta seaduse, muudetud kuninga 2016. aasta dekreediga, kohaldamisalasse (edaspidi „kuninga 2004. aasta dekreet“), asendati muu hulgas mõiste „üldkoosseis“ mõistega „*pool*“. Kuninga 2004. aasta määruse artikkel 1 sätestab:

„§ 1. Igas sadamapiirkonnas tunnustab sadamatöötajaid ühiskomisjon (edaspidi „halduskomisjon“), mis asutatakse asjaomase sadamapiirkonna jaoks pädevas ühiskomisjoni allkomisjonis.

Selle halduskomisjoni koosseisus on:

1° president ja asepresident;

2° ühiskomisjoni allkomisjonis esindatud ettevõtjate organisatsioonide nimetatud neli liiget ja neli asendusliiget;

3° ühiskomisjoni allkomisjonis esindatud töötajate organisatsioonide nimetatud neli liiget ja neli asendusliiget;

4° üks või mitu sekretäri.

Halduskomisjoni toimimisele kohaldatakse kuninga 6. novembri 1969. aasta dekreedi sätteid, millega kehtestatakse ühiskomisjonide ja ühiskomisjonide allkomisjonide toimimise üldeeskirjad, ning käesoleva dekreedi artiklis 10 ette nähtud erieeskirju.

§ 2. Tunnustamistaotlus esitatakse pädevale ühiskomisjoni allkomisjonile kirjalikult selleks ette nähtud vormil.

Taotluses märgitakse, kas see on esitatud töötamiseks üldkoosseisus (*pool*) või väljaspool seda.

§ 3. Erandina § 1 [esimesest] lõigust on töötajate puhul, kes teevad tööd [kuninga 1973. aasta dekreedi] artikli 1 tähenduses kohas, kus toimub kauba turustamise või hiljem lähetamise ettevalmistamisel kauba ümbertöötlemine, mis toob kaudselt kaasa tõendatava lisandväärtuse andmise, ja kellel on ohutussertifikaat nimetusega „logistikatöötajad“, see sertifikaat samaväärne tunnustamisega [sadamatöö korraldamise seaduse] tähenduses.

Ettevõtja, kes on sõlminud töötajaga töölepingu, taotleb eelmises lõigus nimetatud tegevuse teostamiseks ohutussertifikaati, mis antakse välja isikutunnistuse ja töölepingu esitamisel. Selle menetluse üksikasjad sätestatakse kollektiivlepingus.“

11 Selle dekreedi artiklis 2 on sätestatud:

„§ 1. Kui artikli 1 § 1 [esimeses] lõigus osutatud sadamatöötajad on tunnustatud, nad kas arvatakse sadamatöötajate üldkoosseisu (*pool*) või mitte.

Tunnustamisel tööjõu arvesse võtmiseks üldkoosseisus (*pool*) võetakse arvesse tööjõuvajadust.

§ 2. Üldkoosseisus (*pool*) tööle võetud sadamatöötajaid tunnustatakse tähtajaliselt või tähtajatult.

Tunnustamise kestust käsitlevad eeskirjad sätestatakse kollektiivlepingus.

§ 3. Sadamatöötajad, kes ei kuulu üldkoosseisu (*pool*), võetakse tööle töölepinguga vastavalt […] töölepinguseadusele.

Tunnustamise kestus piirdub selle töölepingu kestusega.“

12 Sama dekreedi artikkel 4 on sõnastatud järgmiselt:

„§ 1. Artikli 1 lõike 1 esimeses lõigus osutatud sadamatöötajana tunnustamiseks peab isik täitma järgmised nõuded:

[…]

2° olema tunnistatud sadamatööks vajalikele tervisenõuetele vastavaks tööõnnetuste ennetamise ja tervisekaitse välistalituse poolt, millega on liitunud tööandjate organisatsioon, kes on määratud volitatud esindajaks vastavalt [sadamatöö korraldamise seaduse] artiklile 3*bis*;

3° olema edukalt läbinud psühhomeetrilised testid, mille on teinud selleks tööandjate organisatsiooni määratud organ, kes on määratud volitatud esindajaks vastavalt [sadamatöö korraldamise seaduse] artiklile 3*bis*; nende testide eesmärk on analüüsida, kas sadamatöötajakandidaat on piisava intelligentsuse ning isikuomaduste ja motivatsiooniga selleks, et ta suudaks pärast väljaõppe saamist täita sadamatöötaja ülesandeid;

[…]

6° olema läbinud kolmenädalased tööohutuse ja kutsekvalifikatsiooni omandamise ettevalmistuskursused ning edukalt sooritanud lõpueksami. Pädev asutus võib kindlaks määrata, millistele kvaliteedinõuetele peab vastama väljaõpe, mida võib anda vabas vormis;

7° tema suhtes ei ole viimase viie aasta jooksul võetud käesoleva dekreedi artikli 7 [esimese] lõigu § 1 või § 3 alusel sadamatöötajana tunnustamise tühistamise meedet;

8° kui sadamatöötajat tunnustatakse artikli 2 § 3 tähenduses, on tal lisaks ka tööleping.

§ 2. Sadamatöötaja tunnustamine kehtib igas sadamapiirkonnas, nagu kuningas on selle määratlenud 5. detsembri 1968. aasta kollektiivlepingute ja ühiskomisjonide seaduse artiklite 35 ja 37 alusel.

Tingimused ja kord, [mille kohaselt] võib sadamatöötaja töötada muus sadamapiirkonnas kui see, kus teda on tunnustatud, määratakse kindlaks kollektiivlepinguga.

Kui sadamatöötaja töötab väljaspool seda sadamapiirkonda, kus ta on tunnustatud, jääb volitatud esindajaks jätkuvalt tööandjate organisatsioon, kes on volitatud esindajaks määratud [sadamatöö korraldamise seaduse] artikli 3*bis* alusel.

§ 3. Sadamatöötajate suhtes, kes suudavad tõendada, et nad täidavad samaväärsed sadamatöö tingimused muus Euroopa Liidu liikmesriigis, käesoleva kuningliku dekreedi kohaldamisel neid tingimusi enam ei kohaldata.

§ 4. Tunnustamise ja pikendamise taotlused esitatakse halduskomisjonile, kes vaatab need läbi.“

13 Sama kuningliku dekreedi artikkel 13/1 sätestab:

„1. [Ajavahemikul enne 30. juunit 2017] tuleb artikli 2 § 3 [teises] lõigus nimetatud tööleping sõlmida tähtajatult.

2. [Ajavahemikul 1. juulist 2017 kuni 30. juunini 2018] tuleb artikli 2 § 3 [teises] lõigus nimetatud tööleping sõlmida vähemalt kaheks aastaks.

3. [Ajavahemikul 1. juulist 2018 kuni 30. juunini 2019] tuleb artikli 2 § 3 [teises] lõigus nimetatud tööleping sõlmida vähemalt üheks aastaks.

4. [Ajavahemikul 1. juulist 2019 kuni 30. juunini 2020] tuleb artikli 2 § 3 [teises] lõigus nimetatud tööleping sõlmida vähemalt kuueks kuuks.“

14 Kuninga 2004. aasta dekreedi artikli 15/1 järgi:

„Käesoleva kuningliku dekreedi kohaldamisel:

1° Endise artikli 2 [teise] lõigu alusel tunnustatud sadamatöötajaid käsitatakse vastavalt artikli 2 §-le 1 täieõiguslikult üldkoosseisu (*pool*) arvatud sadamatöötajatena, kui käesoleva kuningliku dekreedi artiklitest 5–9 ei tulene teisiti;

2° endise artikli 2 [kolmanda] lõigu alusel tunnustatud sadamatöötajad võrdsustatakse täieõiguslikult artikli 1 §-s 3 nimetatud logistikatöötajatega, kui käesoleva kuningliku dekreedi artiklitest 5–9 ei tulene teisiti.“

Põhikohtuasjad, eelotsuse küsimused ja menetlus Euroopa Kohtus

Kohtuasi C-407/19

15 Katoen Natie Bulk Terminals ja General Services Antwerp on kaks Belgias asutatud äriühingut, kelle tegevusala hõlmab sadamatöid selles riigis ja välismaal.

16 Need kaks äriühingut esitasid 5. septembril 2016 kohtuasjas C-407/19 eelotsusetaotluse esitanud kohtule, Raad van Statele (Belgia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) kaebuse nõudega tühistada kuninga 2016. aasta dekreet.

17 See kuninglik dekreet võeti vastu pärast seda, kui Euroopa Komisjon oli adresseerinud Belgia Kuningriigile 28. märtsil 2014 ametliku kirja, mille kohaselt selles riigis kehtivad sadamatööd käsitlevad õigusnormid rikuvad ELTL artiklit 49. Komisjon märkis sisuliselt, et Belgia õigusnormid, mis käsitlevad sadamatöötajate töölevõtmist, heidutasid välismaiseid ettevõtjaid Belgias tegevuskohta asutamast, kuna neil ei olnud õigust oma töötajaid vabalt valida, vaid nad pidid isegi logistiliste ülesannete täitmiseks kasutama tunnustatud sadamatöötajaid, keda lisaks sai kasutada vaid piiratud geograafilisel alal. Pärast kuninga 2016. aasta dekreedi vastuvõtmist otsustas komisjon 17. mail 2017 kõnealuse rikkumismenetluse lõpetada.

18 Raad van State (Belgia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) täpsustab kõigepealt, et kuninga 2016. aasta dekreet, mis on materiaalõigusnorm, mille *erga omnes* tühistamist selles kohtus pooleli olevas kohtuvaidluses taotletakse, on kodakondsusest sõltumata ja vahet tegemata kohaldatav ettevõtjate, tööandjate ja töötajate suhtes, kes teevad ise või lasevad teha Belgia sadamaaladel sadamatööd või kellel on sadamapiirkondades tegevuskoht või kes soovivad seal tegevust alustada.

19 See kohus juhib samuti tähelepanu asjaolule, et kuninga 2004. aasta dekreet reguleerib sadamatööd Belgias asuvates (mere)sadamapiirkondades, sealhulgas Antwerpeni (Belgia) ja Zeebrugge (Belgia) sadamates, mis on rahvusvaheliseks veoks mõeldud meresadamad, st väga suurel määral konkurentsil rajanev keskkond. Seega ei tohi unustada meresadamate selgelt piiriülest huvi, arvestades eelkõige seal välja arendatud impordi- ja eksporditegevust; muu hulgas teistest liikmesriikidest pärit arvukaid rahvusvahelisi ettevõtjaid, kes on seal tegevad; äritegevust rahvusvahelise kaubavahetuse sektoris ning täitmise koha atraktiivsust paigas, mis võib huvitada muust riigist pärit ettevõtjaid ja töötajaid, kes võivad olla pärit lähiliikmesriikidest ja keda need ettevõtjad võivad soovida oma äritegevuses kasutada. Neid asjaolusid arvestades leiab nimetatud kohus, et tema menetluses olev vaidlus ei puuduta puhtalt riigisisest olukorda Euroopa Kohtu praktika tähenduses.

20 Mis puudutab töötajate vaba liikumist, mis on tagatud ELTL artikliga 45, siis märgib Raad van State (Belgia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu), et Katoen Natie Bulk Terminal ja General Services Antwerp on Belgia sadamapiirkondades tegutsevad Belgia logistikaettevõtjad, kes soovivad, et neil oleks oma põhikirjajärgsete eesmärkide saavutamiseks võimalik kasutada muid sadamatöötajaid kui tunnustatud sadamatöötajaid, sõltumata nende kodakondsusest. Kuna need äriühingud on tööandjad, kes soovivad oma asukohaliikmesriigis võtta tööle töötajaid, kes on teise liikmesriigi kodanikud, võiksid nad seega tugineda töötajate vabale liikumisele, mis on tagatud ELTL artiklis 45. Kuivõrd ilmneb, et kuninga 2004. aasta dekreedis sisalduvad tingimused raskendavad teiste liikmesriikide kodanike jaoks sadamatöö tegemist Belgia territooriumil ja kujutavad endast takistust töötajate vabale liikumisele, siis peavad sellised tööandjad nagu nimetatud äriühingud samuti saama selliseid õigusnorme vaidlustada. See näitab ka, et kõnealuses kohtus pooleliolevat vaidlust ei saa taandada puhtalt riigisiseseks olukorraks.

21 Vaidluse sisu kohta täpsustab Raad van State (Belgia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu), et Katoen Natie Bulk Terminals ja General Services Antwerp vaidlustavad sisuliselt seitse meedet, mis sisalduvad kuninga 2004. aasta dekreedis ja mis jõustati või mida muudeti kuninga 2016. aasta dekreediga.

22 Eelotsusetaotluse esitanud kohus lähtub eeldusest, et need meetmed kogumis kujutavad endast EL toimimise lepinguga tagatud põhivabaduste piirangut, kuna need võivad töötajate, sealhulgas muust liikmesriigist pärit töötajate jaoks raskendada Belgia sadamaalal sadamatöö tegemist või muuta selle vähem atraktiivseks, ning tööandjate jaoks raskendada selliste töötajate töölevõtmist või muuta selle vähem atraktiivseks.

23 Mis puudutab nimetatud piirangute võimalikku õigustatust ülekaaluka üldise huvi kaalutlustel, siis märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et Katoen Natie Bulk Terminals ja General Services Antwerp vaidlevad vastu sellele, et need meetmed on oma üldises ulatuses „sobivad“ taotletava eesmärgi saavutamiseks, milleks on ohutuse tagamine sadamaaladel ning seega sadamatöötajate tööohutus ja nende töö õiguslik kaitstus. Ettevõtjad vaidlevad vastu ka sellele, et need meetmed on proportsionaalsed ega lähe kaugemale, kui on selle eesmärgi saavutamiseks vajalik, olles sealjuures mittediskrimineerivad.

24 Mis esiteks puudutab kõigi nende sadamatöötajate kohustuslikku tunnustamist, kellele tööandjate organisatsioonidest ja töötajate organisatsioonidest koosnev kuninga 2004. aasta dekreedi artikli 1 lõike 1 kohane halduskomisjon (edaspidi „halduskomisjon“) ei ole teinud ülesandeks teha logistikatööd, sellekohaste piisavate menetluslike tagatiste puudumist ja tarvidust võtta üldkoosseisu (*pool*) arvamisel arvesse tööjõuvajadust, siis tõdeb Raad van State (Belgia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu), et Belgia õiguses on halduskomisjoni heakskiitev või keelduv otsus sadamatöötajana tunnustamise kohta võimalik vaidlustada otse, esitades kaebuse kohtusse.

25 Teiseks, mis puudutab tervisenõuetele vastavuse kontrolli ja psühhomeetriliste testide edukat läbimist, siis tõstatab Raad van State (Belgia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) eelkõige küsimuse, kas kuninga 2004. aasta dekreedi artikli 4 lõike 1 punktis 8 sätestatud täiendav tingimus, mis nõuab, et töötajal oleks lisaks tööleping, on sobiv, et saavutada taotletav eesmärk, milleks on sadamaalal ohutuse tagamine.

26 Mis kolmandaks puudutab üldkoosseisu (*pool*) mitte arvatud töötajate tunnustamise kestust ning kuninga 2004. aasta dekreediga kehtestatud üleminekukorda, siis märgib Raad van State (Belgia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu), et iga kord, kui töötaja sõlmib töölepingu, peab ta läbima tunnustamismenetluse, sõltumata sellest, mis põhjusel tema eelmine tööleping lõppes.

27 Raad van State (Belgia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) märgib neljandaks, et kuninga 2004. aasta dekreedis ette nähtud üleminekukorra tõttu pidi enne 30. juunit 2017 sõlmitud tööleping olema tähtajatu. Seejärel pidi alates 1. juulist 2017 sõlmitud lepingu kestus olema vähemalt kaks

aastat, alates 1. juulist 2018 sõlmitud lepingu kestus vähemalt üks aasta ja alates 1. juulist 2019 sõlmitud lepingu kestus vähemalt kuus kuud. Alles alates 1. juulist 2020 sai töölepingu kestuse vabalt kindlaks määrata. Seega on niisuguse sadamatöötaja staatus, kes on kuninga 2004. aasta dekreedi artikli 2 lõike 3 kohaselt allutatud töölepingute seaduses sätestatud üldisele korrale, oluliselt vähem atraktiivne kui üldkoosseisu (*pool*) kuuluva töötaja staatus – see võib kujutada endast õigustamatut vaba liikumise piirangut.

28 Viiendaks, mis puudutab kõigi nende sadamatöötajate automaatset tunnustamist, kes töötavad „üldkoosseisu (*pool*) üle võetud" sadamatöötajatena, siis märgib Raad van State (Belgia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu), et Katoen Natie Bulk Terminalsi ja General Services Antwerpi sõnul jätaks see meede – seetõttu, et sadamatöötajad jäävad „automaatselt" üldkoosseisu (*pool*) kuuluvaks – tööandjad ilma õigusest siduda endaga kvaliteetset tööjõudu, sõlmides sadamatöötajatega otse tähtajatu lepingu ja tagades neile nii kindla töökoha üldise tööõiguse alusel. Tekib küsimus, kas niisugust meedet tuleb pidada sobivaks ja taotletavat eesmärki arvestades proportsionaalseks ning seega asutamisvabaduse ja töötajate vaba liikumisega kooskõlas olevaks.

29 Kuuendaks, mis puudutab kohustust määrata kollektiivse töölepinguga (edaspidi „kollektiivleping") kindlaks töötajate töölevõtmise tingimused ja kord, et teha tööd muul sadamaalal kui see, kus neil on tunnustus olemas, siis tekib Raad van Statel (Belgia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) küsimus, kas selline meede on mõistlik ja proportsionaalne või, nagu väidavad Katoen Natie Bulk Terminals ja General Services Antwerp, ei saa mõistlikult väita, et töötajate liikuvus eri sadamapiirkondade vahel peaks sadamaalade ohutuse nimel olema piiratud või lisatingimustele allutatud.

30 Viimaseks ja seitsmendaks, mis puudutab kuninga 2004. aasta dekreedi artikli 1 lõike 3 määratluse järgi logistilist tööd tegevatel töötajatel (edaspidi „logistikatöötajad") olevat kohustust omada „ohutussertifikaati", siis leiab Raad van State (Belgia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu), et sellise meetme eesmärk on tagada ohutus üldiselt ja seega ka asjaomaste töötajate turvalisus. Siiski tekib küsimus, kas niisugune meede, tõlgendatuna nii, et nimetatud ohutussertifikaati tuleb taotleda iga kord, kui on sõlmitud uus tööleping, ei kujuta endast asutamisvabaduse ja töötajate vaba liikumise seisukohast olulist ja ebaproportsionaalset halduskoormust.

31 Neil asjaoludel otsustas Raad van State (Belgia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas ELTL artiklit 49, 56, 45, 34, 35, 101 või 102 tuleb vajaduse korral koostoimes ELTL artikli 106 lõikega 1 tõlgendada nii, et [nendega] on vastuolus kuninga 2004. aasta dekreedi artiklis 1 koostoimes [sama kuningliku dekreedi] artikliga 2 kehtestatud kord, nimelt [selle kuningliku dekreedi] artikli 1 lõike 1 esimeses lõigus nimetatud sadamatöötajatele kohaldatav kord nende töötajate tunnustamise korral halduskomisjoni poolt – mille liikmed on pariteetselt nimetanud osaliselt asjaomases ühiskomisjoni allkomisjonis esindatud tööandjate organisatsioonid ja osaliselt samas ühiskomisjoni allkomisjonis esindatud töötajate organisatsioonid –, olenemata sellest, kas need töötajad kuuluvad sadamatöötajate üldkoosseisu (*pool*) või mitte, võttes seejuures selle korra alusel nimetatud töötajate tunnustamises nende üldkoosseisu (*pool*) arvamiseks arvesse vajadust tööjõu järele, arvestades ühtlasi seda, et halduskomisjoni otsuse jaoks ei ole ette nähtud maksimaalset tähtaega ja et halduskomisjoni tunnustamisotsuste vaidlustamiseks on ette nähtud ainult kohtulik õiguskaitsevahend?

2. Kas ELTL artiklit 49, 56, 45, 34, 35, 101 või 102 tuleb vajaduse korral koosmõjus ELTL artikli 106 lõikega 1 tõlgendada nii, et [nendega] on vastuolus [kuninga 2004. aasta dekreedi] artikli 4 lõike 1 punktides 2, 3, 6 ja 8 kehtestatud kord, täpsemalt normid, milles kehtestatakse sadamatöötajana tunnustamise nõudeks, et töötaja on: [a)] tunnistatud tervisenõuetele vastavaks tööõnnetuste ennetamise ja tervisekaitse välistalituse poolt, millega on ühinenud […] [sadamatöö korraldamise seaduse] artikli 3 *bis* kohaselt volitatud esindajaks nimetatud tööandjate organisatsioon; [b)]

edukalt läbinud psühhomeetrilised testid, mille viib läbi tunnustatud tööandjate organisatsiooni poolt [sadamatöö korraldamise seaduse] artikli 3 *bis* alusel selleks volitatud esindajaks nimetatud organ; [c)] läbinud kolmenädalased tööohutuse ja kutsekvalifikatsiooni omandamise ettevalmistuskursused ja on edukalt sooritanud lõpueksami ning [d)] juba sõlminud töölepingu, kui ta on sadamatöötaja, keda sadamatöötajate üldkoosseisu (*pool*) ei arvata, kusjuures selle nõude kohaselt koostoimes [kuninga 2004. aasta dekreedi] artikli 4 lõikega 3 peavad välismaised sadamatöötajad selleks, et neile kõnealuse dekreedi kohaselt enam neid nõudeid ei kohaldataks, tõendama, et nad vastavad samaväärsetele nõuetele muus liikmesriigis?

3. Kas ELTL artiklit 49, 56, 45, 34, 35, 101 või 102 tuleb vajaduse korral koostoimes ELTL artikli 106 lõikega 1 tõlgendada nii, et [nendega] on vastuolus [kuninga 2004. aasta dekreedi] artikli 2 lõikega 3 kehtestatud kord, mille alusel piirdub sadamatöötajate puhul, kes ei ole arvatud üldkoosseisu (*pool*) ja keda võtab tööandja seega vastavalt […] töölepingute seadusele […] tööle otse töölepingu alusel, tunnustamise kestus töölepingu kehtivusajaga, mistõttu tuleb iga kord algatada uus tunnustamismenetlus?

4. Kas ELTL artiklit 49, 56, 45, 34, 35, 101 või 102 tuleb vajaduse korral koostoimes ELTL artikli 106 lõikega 1 tõlgendada nii, et [nendega] on vastuolus [kuninga 2004. aasta dekreedi] artikliga 13/1 kehtestatud kord, täpsemalt üleminekusäte, mille alusel peab kolmandas eelotsuse küsimuses viidatud tööleping olema sõlmitud alguses tähtajatult, [teiseks] alates 1. juulist 2017 vähemalt kaheks aastaks, [kolmandaks] alates 1. juulist 2018 vähemalt üheks aastaks, [neljandaks] alates 1. juulist 2019 vähemalt kuueks kuuks ja [viiendaks] alates 1. juulist 2020 vabalt määratavaks kestusajaks?

5. Kas ELTL artiklit 49, 56, 45, 34, 35, 101 või 102, vajaduse korral koosmõjus ELTL artikli 106 lõikega 1, tuleb tõlgendada nii, et [nendega] on vastuolus [kuninga 2004. aasta dekreedi] artikkel 15/1, mille kohaselt tunnustatakse varasema korra kohaselt tunnustatud sadamatöötajaid automaatselt sadamatöötajate koosseisu kuuluvatena, mis piirab tööandja võimalust võtta neid sadamatöötajaid tööle vahetult (tähtajatu töölepingu alusel) ning takistab tööandjatel siduda endaga häid töötajaid, sõlmides nendega vahetult tähtajatu lepingu ja pakkudes neile üldise tööõiguse normide kohaselt töökoha suhtes kindlust?

6. Kas ELTL artiklit 49, 56, 45, 34, 35, 101 või 102 tuleb vajaduse korral koostoimes ELTL artikli 106 lõikega 1 tõlgendada nii, et [nendega] on vastuolus [kuninga 2004. aasta dekreedi] artikli 4 lõikega 2 kehtestatud kord, nimelt õigusnorm, mille alusel kehtestatakse kollektiivlepingus tingimused ja üksikasjalik kord sadamatöötaja tööle võtmiseks muus sadamapiirkonnas kui see, kus teda on tunnustatud, mistõttu piiratakse töötajate liikuvust sadamapiirkondade vahel, ilma et seadusandja selgitaks, millised need nõuded või üksikasjalik kord olla võivad?

7. Kas ELTL artiklit 49, 56, 45, 34, 35, 101 või 102 tuleb vajaduse korral koostoimes ELTL artikli 106 lõikega 1 tõlgendada nii, et [nendega] on vastuolus [kuninga 2004. aasta dekreedi] artikli 1 lõikega 3 kehtestatud kord, mille alusel (logistika)töötajatel, kes töötavad [kuninga 1973. aasta dekreedi] artikli 1 tähenduses kohtades, kus kaupa selle edasise jaotamise ja veo ettevalmistamiseks ümber töödeldakse, mis toob kaudselt kaasa tõendatava lisandväärtuse andmise, olema ohutussertifikaat, kusjuures seda ohutussertifikaati loetakse [sadamatöö korraldamise seaduse] tähenduses tunnustamiseks, arvestades seda, et nimetatud ohutussertifikaati taotletakse tööandjalt, kes on sõlminud töötajaga töölepingu asjaomase töö tegemiseks, ja et ohutussertifikaat väljastatakse töölepingu ja isikutunnistamise esitamise vastu ning et sealjuures kohustuslikud menetlusnormid sätestatakse kollektiivlepingus, ilma et seadusandja oleks seda aspekti selgitanud?“

Kohtuasi C-471/19

32 Middlegate Europe on Zeebrugges asutatud veoettevõtja, kes tegutseb kogu Euroopas. Tema töötajad valmistavad rahvusvahelise maanteeveo raames Zeebrugge sadamakail veotraktori (*tugmaster*) abiga ette muu hulgas haagiseid Ühendkuningriiki ja Iirimaale saatmiseks.

33 Politsei kontrollis 12. jaanuaril 2011 töötajat, kes Virtonist (Belgia) algava ja Burysse (Ühendkuningriik) suunduva rahvusvahelise veo raamistikus niisuguseid haagiseid valmis pani. Politsei koostas pärast seda kontrolli Middlegate Europe'i suhtes protokolli sadamatöö korraldamise seaduse artikli 1 rikkumise tõttu, st põhjusel, et sadamatööd tegi tunnustamata sadamatöötaja.

34 Middlegate Europe'ile määrati 17. jaanuari 2013. aasta otsusega trahv summas 100 eurot. Nimetatud äriühing esitas selle otsuse peale kaebuse arbeidsrechtbank Gent, afdeling Bruggele (Genti töökohus, Brugge kohtumaja, Belgia). Nimetatud kohus jättis 17. detsembri 2014. aasta otsusega kaebuse põhjendamatuse tõttu rahuldamata. Arbeidshof te Gent (Genti kõrgem töökohus, Belgia) jättis esimese astme kohtuotsuse peale esitatud apellatsioonkaebuse 3. novembri 2016. aasta otsusega põhjendamatuse tõttu rahuldamata.

35 Middlegate Europe esitas selle kohtuotsuse peale kassatsioonkaebuse Hof van Cassatiele (Belgia kassatsioonikohus). Selles menetluses väitis ta, et sadamatööd korraldava seaduse artiklid 1 ja 2 on vastuolus Belgia põhiseaduse artiklitega 10, 11 ja 23, kuna need rikuvad ettevõtjate kaubandus- ja tööstusvabadust. Middlegate Europe'i taotluse alusel otsustas Hof van Cassatie (kassatsioonikohus) esitada kohtuasjas C-471/19 eelotsusetaotluse esitanud kohtule Grondwettelijk Hof (konstitutsioonikohus, Belgia) kaks küsimust põhiseadusele vastavuse kohta.

36 See kohus märgib, et Belgia põhiseaduses sätestatud kaubandus- ja tööstusvabadus on tihedalt seotud harta artiklitega 15 ja 16 tagatud kutsevabadusega, õigusega teha tööd ja ettevõtlusvabadusega ning EL toimimise lepinguga tagatud mitme põhivabadusega, nagu teenuste osutamise vabadus (ELTL artikkel 56) ja asutamisvabadus (ELTL artikkel 49).

37 Esiteks leiab konstitutsioonikohus, et kohustus, mis on sadamatööd korraldava seadusega kehtestatud ettevõtjatele, kes soovivad teha sadamaalal sadamatööd, sealhulgas tegeleda tegevusega, mis ei ole seotud laevade lastimise ja lossimisega, ja mille järgi neil tuleb kasutada üksnes tunnustatud sadamatöötajaid ning selleks kohustuslikus korras liituda tunnustatud tööandjate organisatsiooniga, näib nende ettevõtjate suhtes piiravat töötajate vaba valikut ja vabadust pidada töötingimuste üle läbirääkimisi.

38 Seetõttu leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et sadamatöö korraldamise seaduse artiklid 1 ja 2 sisaldavad asutamisvabaduse piirangut ELTL artikli 49 tähenduses. Arvestades Euroopa Kohtu praktikat, eelkõige 11. detsembri 2014. aasta kohtuotsust komisjon *vs*. Hispaania (C-576/13, ei avaldata, EU:C:2014:2430), tekib tal küsimus, kas see piirang on või ei ole põhjendatud, arvestades liikmesriigi sadamatöö valdkonna õigusnormide eriomadusi ja -asjaolusid.

39 See kohus märgib eeltooduga seoses, et Belgia seadusandja eesmärk sadamatöö korraldamise seaduse vastuvõtmisel oli kaitsta sadamatöötajate kutseala, keelates tunnustamata sadamatöötajatel sadamatöö tegemise. Andes seadusest tuleneva aluse „tunnustatud sadamatöötajate" staatusele – mis on otseselt seotud sadamatöö erilaadsuse, keerukuse ja ohtlikkusega –, püüdis seadusandja usaldada sadamates kauba käitlemise, mille tehnilisuse aste järjest suureneb, üksnes töötajatele, kes on läbinud põhjaliku erialase väljaõppe, mis on mõeldud hindamaks nii nende kutseoskusi kui ka füüsilisi ja vaimseid võimeid. Seadusandja soovis selle staatuse ja sellega seotud töö monopoliseerimisega vastata esiteks vajadusele tagada ohutus sadamaaladel ja vältida tööõnnetusi ning teisalt vajadusele, et iga päev oleksid sadama käsutuses spetsialiseeritud töötajad, kes on tootlikud, teenistusvalmid ja konkurentsivõimelised. Kohustades tööandjat liituma sadamaalal tegevusluba omava tööandjate

organisatsiooniga, kes osaleb töösuhete juht- ja koordineerivas rollis, püüdis Belgia seadusandja lisaks tagada sotsiaalsete õiguste osas kõigi sadamatöötajate võrdse kohtlemise tunnustatud sadamatöötaja staatusest tulenevatesse kõigisse sotsiaalõiguslikesse kohustustesse puutuvas.

40 Teiseks juhib Grondwettelijk Hof (konstitutsioonikohus) tähelepanu asjaolule, et kuni Belgia seadusandja ei ole sekkunud, võib sadamatöö korraldamise seaduse artiklite 1 ja 2 lihtsalt ja otsejoones põhiseadusele mittevastavaks tunnistamine tuua kaasa selle, et tuhanded sadamatöötajad jäävad teatavaks ajavahemikuks väga ebakindlasse olukorda seoses oma õigusliku staatusega tööturul, mis võib tuua kaasa sadamatöötajatele kahjulikke sotsiaalseid ja rahalisi tagajärgi. Samadel asjaoludel võivad olla rängad tagajärjed ka avaliku võimu jaoks.

41 Selleks, et vältida tekkida võivat õiguslikku ebakindlust ja sotsiaalseid rahutusi, ning selleks, et võimaldada Belgia seadusandjal viia sadamatöö korraldamine sadamaaladel kooskõlla kohustustega, mis tulenevad Belgia põhiseadusest koostoimes harta artiklites 15 ja 16 tagatud kaubandus- ja tööstusvabadusega ja ELTL artikliga 49, märgib Grondwettelijk Hof (konstitutsioonikohus), et ta võib Belgia õiguse alusel ajutiselt jätta kehtima sadamatöö korraldamise seaduse artiklite 1 ja 2 tagajärjed.

42 Neil asjaoludel otsustas Grondwettelijk Hof (konstitutsioonikohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas ELTL artiklit 49 – vajaduse korral koostoimes ELTL artikliga 56, Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklitega 15 ja 16 ning võrdse kohtlemise põhimõttega – tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis kohustavad isikuid või ettevõtjaid, kes soovivad teha Belgia sadamapiirkondades sadamatöid [sadamatöö korraldamise] seaduse tähenduses – sealhulgas töid, mis ei ole seotud laevade lastimise või lossimisega otseses mõttes –, kasutama nende tööde tegemiseks üksnes tunnustatud sadamatöötajaid?

2. Kas juhul, kui esimesele küsimusele vastatakse jaatavalt, võib Grondwettelijk Hof (Belgia konstitutsioonikohus) jätta kõnealuste [sadamatöö korraldamise] seaduse artiklite 1 ja 2 tagajärjed ajutiselt kehtima, et vältida õiguskindlusetust ja sotsiaalseid pingeid ning anda seadusandjale võimalus viia need sätted liidu õigusest tulenevate kohustustega kooskõlla?“

43 Euroopa Kohtu presidendi 19. juuli 2020. aasta määrusega liideti kohtuasjad C-407/19 ja C-471/19 kirjaliku ja suulise menetluse ning kohtuotsuse huvides.

Menetluse suulise osa uuendamise taotlus

44 Euroopa Kohtu kantseleisse 27. oktoobril 2020 saabunud dokumendis palusid Katoen Natie Bulk Terminals, General Services Antwerp ja Middlegate teha vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artiklile 83 määruse suulise menetluse uuendamiseks.

45 Oma taotluse põhjendamiseks väitsid nad sisuliselt esiteks, et teatud dokumentidest, mis on muutunud kättesaadavaks pärast kohtujuristi ettepaneku esitamist, nähtub, et Belgia valitsus ning sadamasektori tööandjate ja töötajate organisatsioonid koondusid ja otsustasid joonduda põhikohtuasjades käsitletavate õigusnormide järgi ka siis, kui Euroopa Kohus järgib kohtujuristi ettepanekuid. Teiseks soovivad nad juhtida Euroopa Kohtu tähelepanu liikmesriikide kohtute hiljutistele lahenditele sadamatöö valdkonnas.

46 Vastavalt kodukorra artiklile 83 võib Euroopa Kohus igal ajal, olles kohtujuristi ära kuulanud, uuendada määrusega menetluse suulise osa, eelkõige kui ta leiab, et tal ei ole piisavalt teavet või kui pool on pärast suulise osa lõpetamist esitanud uue asjaolu, millel on otsustav tähtsus Euroopa Kohtu lahendile, või kui asja lahendamisel tuleks tugineda argumendile, mille üle pooled või Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikud ei ole vaielnud.

47 Käesoleval juhtumil ei ole aga tegemist sellise olukorraga. Seisukohal, mille Belgia valitsus ning sadamasektori tööandjate ja töötajate organisatsioonid kavatsevad valida juhul, kui Euroopa Kohus järgib kohtujuristi ettepanekus esitatud ettepanekuid, ei ole käesolevates kohtuasjades eelotsusetaotluse esitanud kohtute küsimustele vastamisel tähtsust. Ka hiljutised kohtulahendid, millele Katoen Natie Bulk Terminals, General Services Antwerp ja Middlegate Europe viitavad suulise menetluse uuendamise taotluses, ei ole sealjuures asjakohased. Tegemist on esiteks Hispaania konkurentsiameti otsusega, mis on tehtud pärast 11. detsembri 2014. aasta kohtuotsuse komisjon *vs*. Hispaania (C-576/13, ei avaldata, EU:C:2014:2430) kuulutamist, ja teiseks Madalmaade kohtu otsusega, millel puudub seos põhikohtuasjas käsitletavate õigusnormidega.

48 Lisaks, osas, milles Katoen Natie Bulk Terminals, General Services Antwerp ja Middlegate Europe tõdevad menetluse suulise osa uuendamise taotluses, et nad ei nõustu kohtujuristi ettepanekus esitatud teatavate hinnangutega, tuleb esiteks märkida, et Euroopa Liidu Kohtu põhikirjas ega kodukorras ei ole huvitatud pooltele ette nähtud võimalust esitada seisukohti vastuseks kohtujuristi ettepanekus esitatud hinnangutele (4. septembri 2014. aasta kohtuotsus Vnuk, C-162/13, EU:C:2014:2146, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika).

49 Teiseks, ELTL artikli 252 teisest lõigust tuleneb, et kohtujuristi ülesanne on teha avalikul kohtuistungil täiesti erapooletult ja sõltumatult põhjendatud ettepanekuid kohtuasjades, mis Euroopa Liidu Kohtu põhikirja kohaselt nõuavad tema osalust. Euroopa Kohus ei ole seotud kohtujuristi ettepanekuga ega põhjenduskäiguga, mille tulemusel kohtujurist ettepaneku on teinud. Seetõttu ei ole see, et pool ei nõustu kohtujuristi ettepanekuga – olenemata sellest, milliseid küsimusi selles ettepanekus on analüüsitud –, iseenesest põhjus, mis annaks alust suulise menetluse uuendamiseks (4. septembri 2014. aasta kohtuotsus Vnuk, C-162/13, EU:C:2014:2146, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika).

50 Eeltoodud kaalutlusi arvestades leiab Euroopa Kohus, et menetluse suulise osa uuendamiseks puudub alus.

Eelotsuse küsimuste analüüs

Euroopa Kohtu pädevus

51 Tuleb tõdeda, et nii kohtuasjas C-407/19 kui ka kohtuasjas C-471/19 on vaidluse asjaolud piiratud üheainsa liikmesriigiga.

52 Sellega seoses peab eelotsusetaotluse esitanud kohus esiteks Euroopa Kohtule selgitama, miks on tema menetluses olevas kohtuvaidluses, hoolimata selle puhtalt riigisisesest laadist, olemas põhivabadusi käsitlevate liidu õigusnormidega seotud tegur, mis muudab eelotsusemenetluses taotletava tõlgenduse põhikohtuasjas kohtuvaidluse lahendamiseks vajalikuks (15. novembri 2016. aasta kohtuotsus Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, punkt 55). Nagu aga ilmneb käesoleva kohtuotsuse punktidest 18–20, on Raad van State (Belgia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) kohtuasjas C-407/19 põhjalikult selgitanud, mispärast võimaldab Belgias asuvate sadamaalade rahvusvaheline kasutus järeldada, et kohaldatavate riigisiseste õigusnormidega hõlmatud olukordades on olemas niisugune seos liidu õigusega. Need kaalutlused tunduvad täielikult ülekantavad kohtuvaidlusele, mida Grondwettelijk Hof (konstitutsioonikohus) lahendab kohtuasja C-471/19 aluseks olevas põhikohtuasjas.

53 Teiseks, kui eelotsusetaotluse esitanud kohus pöördub Euroopa Kohtusse menetluse raames, milles on palutud tühistada õigusnormid, mis on kohaldatavad mitte üksnes selle riigi oma kodanike, vaid ka teiste liikmesriikide kodanike suhtes, mõjutab otsus, mille see kohus teeb pärast eelotsusemenetluses tehtud otsust, ka viimati nimetatud kodanikke, mistõttu on õigustatud, et Euroopa Kohus vastab talle seoses põhivabadusi käsitlevate aluslepingu sätetega esitatud küsimustele, hoolimata sellest, et kõik

põhikohtuasja asjaolud on üheainsa liikmesriigi sisesed (15. novembri 2016. aasta kohtuotsus Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, punkt 51 ja seal viidatud kohtupraktika). See järeldus kehtib ka siis, kui Euroopa Kohtu poole pöördutakse menetluses, kus on vaidluse all selliste riigisiseste õigusnormide kooskõla liidu õigusega. Põhikohtuasjades kõne all olevaid riigisiseseid õigusnorme kohaldatakse vahet tegemata nii Belgia kodanike kui ka muu liikmesriigi kodanike suhtes.

54 Neil asjaoludel on Euroopa Kohtul pädevus vastata kõigile eelotsuse küsimustele.

Eelotsuse küsimused kohtuasjas C-471/19

Esimene küsimus

55 Esimese küsimusega kohtuasjas C-471/19 palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas ELTL artikleid 49 ja 56, harta artikleid 15 ja 16 ning võrdse kohtlemise põhimõtet tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisesed õigusnormid, mis kohustavad isikuid või ettevõtjaid, kes soovivad tegeleda sadamaalal sadamatööga, sealhulgas töödega, mis ei ole seotud laevade lastimise või lossimisega otseses mõttes, kasutama üksnes neid sadamatöötajaid, kes on viidatud riigisisestes normides ette nähtud tingimuste ja korra kohaselt sadamatöötajatena tunnustatud.

56 Kõigepealt tuleb märkida, et mis puudutab küsimust, kas harta artiklitega 15 ja 16 on kooskõlas riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt peavad sadamateenuseid osutada soovivad ettevõtjad tingimata kasutama tunnustatud sadamatöötajaid, siis riigisiseste õigusnormidega kehtestatud piirangu analüüs ELTL artiklite 49 ja 56 alusel hõlmab ka võimalikke piiranguid harta artiklites 15–17 ette nähtud õiguste ja vabaduste kasutamisele, mistõttu eraldi hindamine selles osas, kas võib esineda vastuolu ettevõtlusvabadusega, ei ole vajalik (vt selle kohta 20. detsembri 2017. aasta kohtuotsus Global Starnet, C-322/16, EU:C:2017:985, punkt 50 ja seal viidatud kohtupraktika).

57 Kuna kohtuasjas C-471/19 viitas eelotsusetaotluse esitanud kohus oma esimeses küsimuses võrdse kohtlemise põhimõttele, siis tuleb märkida, et sellised riigisisesed õigusnormid, nagu on kõne all selles küsimuses, on ühtmoodi kohaldatavad nii residentidest kui mitteresidentidest ettevõtjatele, keda seega koheldakse ühetaoliselt.

58 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast tuleneb siiski, et ELTL artiklitega 49 ja 56 on vastuolus kõik riigisisesed meetmed, mis isegi siis, kui neid kohaldatakse ilma kodakondsusest lähtuva diskrimineerimiseta, keelavad, takistavad või muudavad aluslepinguga tagatud asutamise ja teenuste osutamise vabaduse teostamise Euroopa Liidu kodanikele vähem atraktiivseks (10. juuli 2014. aasta kohtuotsus Consorzio Stabile Libor Lavori Pubblici, C-358/12, EU:C:2014:2063, punkt 28 ning seal viidatud kohtupraktika).

59 Tuleb tõdeda, nagu seda teeb ka kohtuasjas C-471/19 eelotsusetaotluse esitanud kohus ning kohtujurist oma ettepaneku punktides 52 ja 53, et liikmesriigi õigusnormid – mis kohustavad teistest liikmesriikidest pärit ettevõtjaid, kes soovivad selles liikmesriigis tegevuskoha asutada, et osutada seal sadamateenuseid, või kes ilma tegevuskohta asutamata soovivad seal osutada sadamateenuseid, kasutama üksnes sadamatöötajaid, kes on nende normide kohaselt sellistena tunnustatud – takistavad niisugust ettevõtjat kasutamast oma personali või palkamast muid tunnustamata töötajaid, ning seega võivad need häirida selle ettevõtja tegevuskoha asutamist asjasse puutuvasse liikmesriiki või temapoolset selles liikmesriigis teenuste osutamist või muuta selle vähem atraktiivseks.

60 Järelikult kujutab see endast ELTL artiklitega 49 ja 56 tagatud vabaduste piirangut (vt analoogia alusel 11. detsembri 2014. aasta kohtuotsus komisjon *vs*. Hispaania, C-576/13, ei avaldata, EU:C:2014:2430, punktid 37 ja 38).

61 Niisugused piirangud võivad siiski olla õigustatud ülekaalukast üldisest huvist tulenevatel põhjustel, kui piirangud on taotletava eesmärgi saavutamiseks sobivad ega lähe kaugemale, kui on eesmärgi saavutamiseks vaja, st kui ei ole olemas vähem piiravaid meetmeid, mis võimaldaksid saavutada eesmärgi sama tõhusalt (vt selle kohta 11. detsembri 2007. aasta kohtuotsus International Transport Workers' Federation ja Finnish Seamen's Union, C-438/05, EU:C:2007:772, punkt 75; 10. juuli 2014. aasta kohtuotsus Consorzio Stabile Libor Lavori Pubblici, C-358/12, EU:C:2014:2063, punkt 31, ja 11. detsembri 2014. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Hispaania, C-576/13, ei avaldata, EU:C:2014:2430, punktid 47 ja 53).

62 Teabest, mille esitas kohtuasjas C-471/19 eelotsusetaotluse esitanud kohus ja mis on kokku võetud käesoleva kohtuotsuse punktis 39 ning mis langeb kokku Belgia valitsuse kirjalikes seisukohtades esitatud selgitustega, ilmneb, et põhikohtuasjas kõne all oleva sadamatöö korraldamise seaduse sätete eesmärk on sisuliselt tagada ohutus sadamaaladel ja tööõnnetuste ärahoidmine; kindlustada spetsialiseerunud tööjõu kättesaadavus, võttes arvesse kõikuvat nõudlust tööjõu järele kõigis neis piirkondades; samuti tagada kõigile sadamatöötajatele võrdne kohtlemine sotsiaalõigustega seoses.

63 Esiteks, mis puudutab eesmärki tagada kõigi sadamatöötajate võrdne kohtlemine sotsiaalõigustega seoses, siis tuleb meelde tuletada, et töötajate kaitse on ülekaalukast üldisest huvist tulenev põhjus, mis võib õigustada liikumisvabaduste piiramist (vt muu hulgas 11. detsembri 2007. aasta kohtuotsus International Transport Workers' Federation ja Finnish Seamen's Union, C-438/05, EU:C:2007:772, punkt 77, ja 11. detsembri 2014. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Hispaania, C-576/13, ei avaldata, EU:C:2014:2430, punkt 50).

64 Niisugust eesmärki ei saa siiski saavutada riigisiseste õigusnormidega, mis kohustavad isikuid või ettevõtjaid, kes soovivad tegeleda sadamaalal sadamatööga, kasutama üksnes tunnustatud sadamatöötajaid, kuna ainuüksi töötaja tunnustamine sadamatöötajana ei tähenda, et ta tingimata saab samad sotsiaalsed õigused, mis on kõigil teistel tunnustatud sadamatöötajatel. Eelotsusetaotlusest nähtub nimelt, et seda eesmärki on võimalik saavutada sadamatöötajate tööandjate kohustusega liituda üheainsa organisatsiooniga. Niisuguse kohustuse võib kehtestada sadamatöö korraldamise seaduse artikli 3 *bis* alusel, mida käesolev küsimus ei puuduta.

65 Teiseks, mis puudutab eesmärki tagada spetsialiseerunud tööjõu kättesaadavus, siis isegi kui eeldada, et seda võiks pidada ülekaalukast üldisest huvist tulenevaks põhjuseks käesoleva kohtuotsuse punktis 61 viidatud kohtupraktika tähenduses, nagu sisuliselt märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 68, siis jäik süsteem, mis näeb ette, et moodustatakse tunnustatud sadamatöötajate piiratud üldkoosseis (*pool*), mida iga sadamatöid teha sooviv ettevõtja on kohustatud kasutama, läheb kaugemale, kui on vaja, et saavutada eesmärk tagada spetsialiseerunud tööjõu kättesaadavus.

66 Kolmandaks, mis puudutab konkreetsemat eesmärki tagada sadamaaladel ohutus ja hoida ära tööõnnetusi, siis nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 63, kuulub töötajate kaitse ülekaalukast üldisest huvist tulenevate põhjuste hulka, millega saab liikumisvabaduste piirangut õigustada.

67 Sama kehtib spetsiifilisema eesmärgi kohta tagada sadamaalade ohutus (vt selle kohta 11. detsembri 2014. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Hispaania, C-576/13, ei avaldata, EU:C:2014:2430, punktid 49–52).

68 Sellega seoses tuleb tõdeda, nagu märkis ka kohtujurist oma ettepaneku punktides 70 ja 71, et kuna sadamatöö korraldamise seaduse artiklites 1 ja 2 on piirdutud sellega, et kehtestatakse sadamatöötajate tunnustamise kord, mille rakendamise konkreetsed tingimused ja kord tuleb kindlaks määrata selle seaduse artikli 3 alusel vastu võetud aktidega, siis ei saa asuda seisukohale, et eraldi võetuna on need sätted ise sobimatud või ebaproportsionaalsed saavutamaks eesmärki tagada sadamaalade ohutus ja hoida ära tööõnnetusi.

69 Selle korra vajalikkust ja proportsionaalsust ning järelikult selle kooskõla ELTL artiklitega 49 ja 56 tuleb hinnata tervikpildis, võttes arvesse kõiki sadamatöötajate tunnustamiseks ette nähtud tingimusi ja niisuguse korra rakendamise tingimusi.

70 Riigisiseseid õigusnorme, mille kohaselt sadamateenuseid osutada soovivad ettevõtjad peavad tingimata kasutama tunnustatud sadamatöötajaid, saab pidada taotletava eesmärgiga proportsionaalseks üksnes siis, kui sadamatöötajate tunnustamine põhineb objektiivsetel, mittediskrimineerivatel ja varem teada olevatel kriteeriumidel, mis piiritleb nende tunnustamise eest vastutava ametiasutuse kaalutlusõiguse teostamise ja tagab, et seda ei kasutata omavoliliselt (vt analoogia alusel 17. juuli 2008. aasta kohtuotsus komisjon *vs*. Prantsusmaa, C-389/05, EU:C:2008:411, punkt 94 ja seal viidatud kohtupraktika).

71 Lisaks, kuna selliste õigusnormide eesmärk on tagada sadamaaladel ohutus ja hoida ära tööõnnetusi, peavad sadamatöötajate tunnustamise tingimused loogiliselt puudutama üksnes küsimust, kas neil on vajalikud omadused ja oskused, et tagada oma ülesannete täitmine täiesti ohutult.

72 Nagu kohtujurist sellega seoses oma ettepaneku punktis 76 märkis, võib vajaduse korral ette näha, et sadamatöötajana tunnustamiseks peab neil olema piisav erialane väljaõpe.

73 Nõue, mille kohaselt üksainus asjasse puutuva liikmesriigi asutus peab olema niisugust väljaõpet pakkunud või selle läbimist tunnustanud, ilma et võetaks arvesse puudutatud isikute võimalikku sadamatöötajatena tunnustamist muus liidu liikmesriigis või väljaõpet, mille nad on läbinud muus liidu liikmesriigis, ja seal omandatud kutseoskusi, on taotletava eesmärgiga võrreldes ebaproportsionaalne (vt selle kohta 5. veebruari 2015. aasta kohtuotsus komisjon *vs*. Belgia, C-317/14, EU:C:2015:63, punktid 27–29).

74 Lisaks, nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 88 sisuliselt märkis: ülempiiri seadmine nende sadamatöötajate arvule, keda võib tunnustada, ja seega tõik, et niisugustest töötajatest moodustatakse piiratud suurusega üldkoosseis (*pool*), mida on kohustus kasutada kõigil ettevõtjatel, kes soovivad sadamateenust osutada, on ka eeldades, et see on sadamaalal ohutuse tagamiseks sobiv, kindlasti ebaproportsionaalne niisuguse eesmärgi saavutamiseks.

75 Nimelt saab selle eesmärgi saavutada ka juhul, kui näha ette, et iga töötajat, kes suudab tõendada, et tal on nõutavad kutsealased oskused, ja kes on juhul, kui see on nõutud, ka läbinud sobiva väljaõppe, võib tunnustada sadamatöötajana.

76 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvesse võttes tuleb kohtuasjas C-471/19 esitatud esimesele küsimusele vastata, et ELTL artikleid 49 ja 56 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus riigisisesed õigusnormid, mis kohustavad isikuid või ettevõtjaid, kes soovivad tegeleda sadamaalal sadamatööga, sealhulgas töödega, mis ei ole seotud laevade lastimise või lossimisega otseses mõttes, kasutama üksnes neid sadamatöötajaid, kes on viidatud riigisisestes normides ette nähtud tingimuste ja korra kohaselt sadamatöötajatena tunnustatud, kui viidatud tingimused ja kord põhinesid esiteks objektiivsetel, mittediskrimineerivatel ja varem teada olevatel kriteeriumidel, mis võimaldas muu liikmesriigi sadamatöötajatel tõendada, et nad vastavad riigisisestele sadamatöötajatele kohaldatavatele samaväärsetele nõuetele oma päritoluliikmesriigis, ning teiseks, kui nende alusel ei looda töötajate piiratud üldkoosseisu, keda saab sel viisil tunnustada.

Teine küsimus kohtuasjas C-471/19

77 Teine küsimus kohtuasjas C-471/19 puudutab juhtumit, kus esimesele küsimusele antud vastusest tuleneks, et niisugused riigisisesed normid nagu sadamatöö korraldamise seaduse artiklid 1 ja 2 on ELTL artiklitega 49 ja 56 vastuolus. Selles kohtuasjas eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib sisuliselt teada, kas niisugusel juhul võib ta ajutiselt jätta kehtima nende artiklite õiguslikud tagajärjed, et vältida õiguslikku ebakindlust ja sotsiaalseid rahutusi puudutatud liikmesriigis.

78 Esimesele küsimusele antud vastusest nähtub aga, et niisugused riigisisesed normid nagu sadamatöö korraldamise seaduse artiklid 1 ja 2 ei ole iseenesest vastuolus ELTL artiklites 49 ja 56 tagatud vabadustega, kuid hindamine, kas nende riigisiseste sätete alusel kehtestatud kord on kooskõlas nimetatud vabadustega, nõuab üldist lähenemist, kus võetaks arvesse kõiki selle korra rakendamise tingimusi ja üksikasjalikke eeskirju.

79 Neil asjaoludel ei ole tarvis vastata kohtuasjas C-471/19 esitatud teisele eelotsuse küsimusele.

Eelotsuse küsimused kohtuasjas C-407/19

Sissejuhatavad märkused

80 Kohtuasjas C-407/19 esitatud eelotsuse küsimuste eesmärk on võimaldada selles kohtuasjas eelotsusetaotluse esitanud kohtul hinnata, kas kuninga 2004. aasta dekreedi erinevad sätted, millega kehtestatakse sadamatöö korraldamise seaduse sätete rakendamise kord, on liidu õigusega kooskõlas. Eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab sellega seoses erinevatele aluslepinguga tagatud liikumisvabadustele.

81 Sellega seoses nähtub esiteks kohtuasjas C-471/19 esitatud esimesele eelotsuse küsimusele antud vastusest, et niisugused õigusnormid kuuluvad vastavalt ELTL artiklitega 49 ja 56 tagatud asutamisvabaduse ja teenuste osutamise vabaduse kohaldamisalasse.

82 Teiseks tuleb täpsustada, et sellised õigusnormid kuuluvad samuti ELTL artikli 45 kohaldamisalasse. Sellele sättele võivad nimelt tugineda mitte üksnes töötajad ise, vaid ka nende tööandjad. Selleks, et töötajate õigus olla tööle võetud ja töötada diskrimineerimiseta oleks tõhus ja omaks soovitud toimet, peab nimetatud õigusega tingimata kaasnema tööandjate õigus võtta neid töötajaid tööle nii, et sealjuures järgitakse töötajate vaba liikumist käsitlevaid õigusnorme (16. aprilli 2013. aasta kohtuotsus Las, C-202/11, EU:C:2013:239, punkt 18). Isikute vaba liikumist käsitlevate Euroopa Liidu toimimise lepingu sätete kogumi eesmärk on hõlbustada liikmesriikide kodanikel mis tahes tööalase tegevusega tegelemist liidu territooriumil ning nende sätetega on vastuolus meetmed, mis võivad asetada ebasoodsasse olukorda need kodanikud, kes soovivad tegelda majandustegevusega mõne teise liikmesriigi territooriumil. Nende sätete ja iseäranis ELTL artikliga 45 on seega vastuolus kõik meetmed, mis ka juhul, kui need on kohaldatavad ilma kodakondsusest lähtuva diskrimineerimiseta, võivad takistada liidu kodanikel aluslepinguga tagatud põhivabaduste kasutamist või muuta selle neile vähem atraktiivseks (16. aprilli 2013. aasta kohtuotsus Las, C-202/11, EU:C:2013:239, punktid 19 ja 20 ning seal viidatud kohtupraktika).

83 Kolmandaks, kuigi kohtuasjas C-407/19 eelotsusetaotluse esitanud kohus viitas oma küsimuste sõnastuses ka ELTL artiklitele 34 ja 35, mis käsitlevad kaupade vaba liikumist, tuleb siiski tõdeda, et ta ei ole toonud kuidagi esile konkreetset toimet, mida liikmesriigi normid, nii nagu ta on neid oma küsimustes käsitlenud, sellele vabadusele avaldaksid.

84 Igal juhul tuleb tõdeda, et kui riigisisene meede mõjutab nii teenuste osutamise vabadust kui ka kaupade vaba liikumist, siis hindab Euroopa Kohus meedet üldjuhul ainult seoses ühega neist kahest põhivabadusest, kui konkreetse juhtumi asjaoludel osutub üks neist vabadustest teise suhtes täiesti teisejärguliseks ja seda võib käsitleda koos viimasega (vt selle kohta 14. oktoobri 2004. aasta kohtuotsus Omega, C-36/02, EU:C:2004:614, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika).

85 Sama kehtib meetme puhul, mis mõjutab nii asutamisvabadust või töötajate vaba liikumist kui ka kaupade vaba liikumist.

86 Ent kui ka eeldada, et niisugused riigisisesed õigusnormid nagu need, mida on nimetatud käesoleva kohtuotsuse punktis 80, võivad piirata ka kaupade vaba liikumist, kuna sadamatöötajad osutavad samuti teenuseid, mis on seotud sadamate kaudu toimuva kaubaveoga, on ilmne, et selline piirang on töötajate ja teenuste vaba liikumise ning asutamisvabaduse piirangutega võrreldes täiesti teisejärguline.

87 Neljandaks, kuigi kohtuasjas C-407/19 eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab Euroopa Kohtule esitatud küsimuste sõnastuses ELTL artiklitele 101, 102 ja 106, ei ole ta sealjuures esitanud piisavaid selgitusi, mis võimaldaksid viimasel hinnata, kas neid sätteid tuleb tõlgendada nii, et niisugused riigisisesed õigusnormid, nagu on kõne all põhikohtuasjas, on viidatud sätetega vastuolus.

88 Pealegi, nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 38, on Euroopa Kohus juba otsustanud, et niisugused õigusnormid, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mis kohustavad eraisikuid kasutama sadamatööde tegemisel üksnes tunnustatud sadamatöötajaid, ei kuulu ELTL artiklite 101 ja 102 ega ka artikli 106 lõike 1 kohaldamisalasse, kuna isegi koos käsitletuna ei saa sadamatöötajaid käsitada „ettevõtjatena“ nende sätete tähenduses (vt selle kohta 16. septembri 1999. aasta kohtuotsus Becu jt, C-22/98, EU:C:1999:419, punktid 27, 30 ja 31).

89 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb kohtuasjas C-407/19 esitatud eelotsuse küsimusi analüüsida üksnes ELTL artiklite 45, 49 ja 56 alusel.

90 Sellega seoses nähtub käesoleva kohtuotsuse punktidest 59 ja 60, et liikmesriigi õigusnormid, mis – nagu ka sadamatöö korraldamise seaduse artiklid 1 ja 2 – kohustavad mitteresidendist ettevõtjaid, kes soovivad asutada tegevuskoha sellesse liikmesriiki, et seal sadamateenuseid osutada, või kes soovivad seal tegevuskohta asutamata osutada sadamateenuseid, kasutama üksnes nende õigusnormide alusel tunnustatud sadamatöötajaid, kujutavad endast ELTL artiklitega 49 ja 56 tagatud vabaduste piirangut.

91 Samuti võivad sellised riigisisesed õigusnormid heidutada teistest liikmesriikidest pärit töötajaid ja tööandjaid ning järelikult kujutavad need endast ELTL artiklis 45 sätestatud töötajate vaba liikumise piirangut (vt analoogia alusel 16. aprilli 2013. aasta kohtuotsus Las, C-202/11, EU:C:2013:239, punkt 22).

92 Lisaks tuleneb vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktidest 61 ja 63, et niisugused piirangud võivad olla õigustatud ülekaalukast üldisest huvist tulenevatel põhjustel ning et eesmärk tagada ohutus sadamapiirkondades ja tööõnnetuste ennetamine, millele Belgia valitsus oma kirjalikes seisukohtades viitas, võib endast kujutada sellist põhjust, mis võib neid piiranguid õigustada, tingimusel et need piirangud on taotletava eesmärgi suhtes vajalikud ja proportsionaalsed.

93 Seega tuleb kohtuasjas C-407/19 esitatud eelotsuse küsimustes nimetatud iga meetme osas käsitleda seda, kas need on eelmises punktis nimetatud eesmärgi jaoks vajalikud ja proportsionaalsed.

Esimene küsimus, teise küsimuse punkt d ning kolmas ja neljas küsimus

94 Esimese küsimusega, teise küsimuse punktiga d ning kolmanda ja neljanda küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, palub kohtuasjas C-407/19 eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas ELTL artikleid 45, 49 ja 56 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt:

– sadamatöötajate tunnustamine toimub halduskomisjonis, mis on pariteetselt moodustatud tööandjate organisatsioonide ja töötajate organisatsioonide nimetatud liikmetest;

– see komisjon otsustab vastavalt tööjõuvajadusele ka selle üle, kas tunnustatud töötajad tuleb arvata sadamatöötajate üldkoosseisu (*pool*) või mitte;

– sadamatöötajate puhul, keda üldkoosseisu (*pool*) ei arvata, on tunnustamise kestus piiratud töölepingu kestusega, kui see leping on tähtajatu, arvestades, et vastavalt üleminekusättele pikendatakse tunnustamist esiteks järk-järgult sadamatöötajatele, kellel on vastavalt järjest lühema kestusega tööleping, ja seejärel neile, kellel on tööleping olemas, sõltumata selle kestusest;

– ette ei ole nähtud maksimaalset tähtaega, mille jooksul see komisjon peab otsuse tegema, ja

– selleks, et vaidlustada sama komisjoni otsuseid sadamatöötajana tunnustamise kohta, on ette nähtud üksnes kohtulik edasikaebevõimalus.

95 Mis puudutab esiteks halduskomisjoni koosseisu, siis tuleb märkida, et kuna – nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 92 – sadamatöötajate tunnustamise nõude eesmärk on tagada ohutus sadamaalal ja hoida ära tööõnnetusi, siis ei ole õigusnormid, mille kohaselt tunnustamine toimub halduskomisjonis, mis on pariteetselt moodustatud tööandjate organisatsioonide ja töötajate organisatsioonide nimetatud liikmetest, selle eesmärgi saavutamiseks vajalikud ega sobivad.

96 Ei ole nimelt tagatud, et selle organi liikmetel, kelle need organisatsioonid on määranud, oleksid teadmised, mis on vajalikud selleks, et teha kindlaks, kas sadamatöötaja täidab tunnustamise kriteeriume, mis puudutavad tema sobivust talle pandud ülesannete täitmiseks täiesti ohutult.

97 Pealegi, nagu kohtujurist oma ettepaneku punktides 126–128 märkis, siis kuivõrd sadamatöötajate tunnustamiseks pädeva organi liikmed on nimetatud juba turul olevate organisatsioonide poolt – muu hulgas organisatsioonid, kes esindavad juba tunnustatud sadamatöötajaid, kes võivad olemasolevate töökohtade pärast konkureerida töötajatega, kes tunnustamist taotlevad –, võib kahelda nende liikmete erapooletuses ja selles, kas nad suudavad otsustada tunnustamistaotluste üle objektiivselt, läbipaistvalt ja mittediskrimineerivalt (vt analoogia alusel 15. jaanuari 2002. aasta kohtuotsus komisjon *vs*. Itaalia, C-439/99, EU:C:2002:14, punkt 39; 1. juuli 2008. aasta kohtuotsus MOTOE, C-49/07, EU:C:2008:376, punkt 51, ning 26. septembri 2013. aasta kohtuotsus Ottica New Line, C-539/11, EU:C:2013:591, punktid 53 ja 54).

98 Teiseks ei tundu see, et ei ole kehtestatud mõistlikku tähtaega, mille jooksul komisjon, kes vastutab sadamatöötajate tunnustamise eest, peab otsuse tegema, samuti vajalik ega sobiv saavutamaks eesmärki tagada sadamaaladel ohutus ja hoida ära tööõnnetusi.

99 Vastupidi, sellise tähtaja puudumine suurendab riski, et nõutud omadustega sadamatöötaja tunnustamisest keeldutakse meelevaldselt üksnes selleks, et vähendada konkurentsi asjaomasel tööturul.

100 Kolmandaks, mis puudutab asjaolu, et nagu ilmneb kohtuasjas C-407/19 eelotsusetaotluse esitanud kohtu antud teabest, on sadamatöötajate tunnustamise eest vastutava komisjoni otsuste vaidlustamiseks ette nähtud üksnes kohtulik edasikaebevõimalus, siis tuleb märkida, et selleks, et

meedet saaks pidada proportsionaalseks taotletava eesmärgiga, peab põhivabadust piirava meetme üle olema võimalik teostada tõhusat kohtulikku kontrolli, mis on tagatud harta artikliga 47 (vt selle kohta 8. mai 2019. aasta kohtuotsus PI, C-230/18, EU:C:2019:383, punktid 78–81).

101 Kohtuasjas C-407/19 eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne on vajaduse korral kontrollida, kas halduskomisjoni otsuste peale ette nähtud kohtulik edasikaebevõimalus vastab sellise kontrolli nõuetele.

102 Seevastu asjaolu, et sadamatöötajate tunnustamise otsuste peale ei ole ette nähtud vaidemenetluse võimalust, ei sea kahtluse alla niisugust tunnustamist kohustuslikuks muutva riigisisese meetme vajalikkust ja proportsionaalsust.

103 Neljandaks, mis puudutab küsimust, kas halduskomisjoni otsuse alusel arvatakse tunnustatud sadamatöötajad üldkoosseisu (*pool*) või mitte, siis tuleb märkida, et kohtuasjas C-407/19 eelotsusetaotluse esitanud kohtu edastatud teabest nähtub, et kuninga 2004. aasta dekreedis ette nähtud üldkoosseis (*pool)* ei kujuta endast sellist ranget üldkoosseisu, nagu käesoleva kohtuotsuse punktis 74 käsitletu, kuivõrd – nagu nähtub selle kuningliku dekreedi artikli 2 lõikest 3 – saab sellesse üldkoosseisu (pool) mitte arvatud töötajaid sadamatöötajatena tööle võtta töölepingu alusel.

104 Viimati nimetatud sättest ja eelotsusetaotluse esitanud kohtu selgitustest nähtub siiski, et üldkoosseisu (*pool*) mitte arvatud töötajate tunnustamine on piiratud nende töölepingu kestusega, samas kui kuninga 2004. aasta dekreedi artikli 2 lõike 2 kohaselt saab üldkoosseisu (*pool*) arvatud töötajaid tunnustada tähtajatult.

105 Lisaks piirati kuninga 2004. aasta dekreedi üleminekusätte, artikli 13/1 alusel esialgu võimalust olla tunnustatud ilma üldkoosseisu (*pool*) arvamata, üksnes sadamatöötajatega, kellel oli tähtajatu leping, ning seda laiendati järk-järgult sadamatöötajatele, kellel oli vastavalt järjest lühema kestusega tähtajaline tööleping. Kõiki töölepingu alusel töötavaid sadamatöötajaid võib alles alates 1. juulist 2020 sadamatöötajatena tunnustada sõltumata nende töölepingu kestusest.

106 Selle kohta tuleb märkida, et riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt sadamatöötajate tunnustamist tuleb mõistlike ajavahemike järel ajakohastada, ei ole vastuolus eesmärgiga tagada ohutus sadamaalal ja hoida ära tööõnnetusi, kui perioodilise ajakohastamise nõue võimaldab tagada, et sadamatöötajatel on jätkuvalt vajalikud võimed, et täita neil olevaid ülesandeid täiesti ohutult.

107 Ent õigusnormid, mille kohaselt saab tähtajatult tunnustada ainult osa sadamatöötajatest, samas kui teatavate teiste sadamatöötajate tunnustatus lõpeb automaatselt nende töölepingu lõppemisel, isegi kui tööleping on kestnud väga lühikest aega, mistõttu töötajad peavad läbima uue tunnustamismenetluse iga kord, kui nad sõlmivad uue töölepingu, ei tundu olevat eelmises punktis nimetatud eesmärgi saavutamiseks sobivad ega vajalikud.

108 Nimelt ei ole põhjuseid, millega saaks õigustada niisugust erinevat kohtlemist kahe sadamatöötajate kategooria puhul, kes on töökohal ohutuse seisukohast täiesti sarnases olukorras.

109 See on nii seda enam, et nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 157 märkis, on lühiajalise kestusega töö sadamatöös ülekaalus.

110 Nimelt on käesoleva kohtuotsuse punktis 105 viidatud üleminekuperioodil võimalik sõlmida lühiajalisi tähtajalisi töölepinguid üksnes üldkoosseisu (*pool*) arvatud sadamatöötajatel, mis praktikas viib olukorrani, kus see üldkoosseis (*pool*) koosneb piiratud arvust sadamatöötajatest, keda tuleb tingimata kasutada. Käesoleva kohtuotsuse punktis 74 on aga juba märgitud, et niisuguse üldkoosseisu moodustamine kujutab endast ebaproportsionaalset meedet võrreldes eesmärgiga tagada ohutus sadamapiirkondades ning seda ei saa selle eesmärgiga põhjendada.

111 Lisaks, isegi pärast üleminekuperioodi lõppu kujutab asjaolu, et üldkoosseisu (*pool*) mitte arvatud sadamatöötajaid tuleb uuesti tunnustada iga kord, kui nad sõlmivad uue töölepingu, isegi kui nad on varasema lühiajalise töölepingu sõlmimisel juba tunnustatud, endast ELTL artiklites 45, 49 ja 56 ette nähtud vabaduste piirangut, mida ei saa põhjendada eelmises punktis nimetatud eesmärgiga.

112 Nimelt ei saa mõistlikult asuda seisukohale, et sellised töötajad võivad olla natuke aega pärast seda, kui nad on sadamatöölistena tunnustatud, olla kaotanud oma võimed ja oskused, mis olid vaid veidi varem tunnustamist õigustanud.

113 Kõiki neid kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele, teise küsimuse punktile d ning kohtuasjas C-407/19 esitatud kolmandale ja neljandale küsimusele vastata, et ELTL artikleid 45, 49 ja 56 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt:

– sadamatöötajate tunnustamine toimub halduskomisjonis, mis on pariteetselt moodustatud tööandjate organisatsioonide ja töötajate organisatsioonide nimetatud liikmetest;

– see komisjon otsustab vastavalt tööjõuvajadusele ka selle üle, kas tunnustatud töötajad tuleb arvata sadamatöötajate üldkoosseisu või mitte, arvestades, et sadamatöötajate puhul, keda üldkoosseisu ei arvata, on tunnustamise kestus piiratud töölepingu kestusega, mistõttu tuleb iga uue töölepingu sõlmimiseks algatada uus tunnustamismenetlus;

– ette ei ole nähtud maksimaalset tähtaega, mille jooksul see komisjon peab otsuse tegema.

Teise küsimuse punktid a–c

114 Kohtuasjas C-407/19 eelotsusetaotluse esitanud kohus palub oma teise küsimuse punktidega a–c sisuliselt selgitada, kas ELTL artikleid 45, 49 ja 56 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt peab töötaja – välja arvatud juhul, kui ta suudab tõendada, et ta vastab teises liikmesriigis samaväärsetele tingimustele – selleks, et teda saaks sadamatöölisena tunnustada, olema:

– tunnistatud tervisenõuetele vastavaks tööõnnetuste ennetamise ja tervisekaitse välistalituse poolt, millega on ühinenud organisatsioon, kelle liikmete hulka kõik sadamaalal tegutsevad tööandjad peavad tingimata kuuluma;

– läbinud psühhomeetrilised testid, mille viib läbi nimetatud tööandjate organisatsiooni poolt selleks volitatud organ;

– läbinud kolmenädalased ettevalmistavad tööohutuse kursused, mis on suunatud kutsekvalifikatsiooni omandamisele, ja

– edukalt sooritanud väljaõppe lõpueksami.

115 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 140 märkis, on tervisenõuetele vastavuse, psühholoogilise testi läbimise ja kutsealase väljaõppe nõue põhimõtteliselt tingimused, mis sobivad sadamaalal ohutuse tagamiseks, olles ühtlasi niisuguse eesmärgiga proportsionaalsed.

116 Nimelt, nagu väitis Belgia valitsus oma kirjalikes seisukohtades, pakuvad niisugused nõuded mõistlikke tagatisi selleks, et sadamatööd teevad võimalikult ohutult töötajad, kel on sellest piisav arusaamine, kes on saanud väljaõppe ning kes on piisavalt motiveeritud, et vähendada tööõnnetuste arvu ja muid kauba käitlemisega seotud üldisi ohutusriske.

117 Asjaolu, et sadamatöötajatena tunnustamise kandidaatide tervisenõuetele vastavust kontrollib asjasse puutuva sadamaala tööõnnetuste ennetamise ja tervisekaitse välistalitus, millega on ühinenud asjasse puutuva sadamaala tööandjate organisatsioon, ning et just seesama organisatsioon nimetab nende psühhomeetriliste testide korraldamise eest vastutava organi, mille kandidaadid tunnustamise saavutamiseks peavad edukalt läbima, ei sea eraldivõetuna kahtluse alla kõnesolevate nõuete sobivust ja proportsionaalsust.

118 Siiski, nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 141, peab tervisenõuetele vastavuse kontrollimine ning testid ja katsed selleks, et neid saaks pidada taotletava eesmärgiga seoses vajalikeks ja proportsionaalseteks, olema läbi viidud nii, et on tagatud läbipaistvus, objektiivsus ja erapooletus.

119 Seega peab kohtuasjas C-407/19 eelotsusetaotluse esitanud kohus kontrollima, kas roll, mida mängivad tööandjate organisatsioon ja sõltuvalt olukorrast ka tunnustatud sadamatöötajate ametiühingud selliste nõuetele vastavuse kontrollide, testide ja katsete läbiviimise eest vastutavate organite nimetamisel, seab põhikohtuasja konkreetsetel asjaoludel kahtluse alla nõuetele vastavuse kontrollide, testide või katsete läbipaistvuse, objektiivsuse või erapooletuse.

120 Eeltoodud kaalutlusi arvesse võttes tuleb teise küsimuse punktidele a–c vastata, et ELTL artikleid 45, 49 ja 56 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt peab töötaja – välja arvatud juhul, kui ta suudab tõendada, et ta vastab teises liikmesriigis samaväärsetele tingimustele – selleks, et teda saaks sadamatöötajana tunnustada, olema:

– tunnistatud tervisenõuetele vastavaks tööõnnetuste ennetamise ja tervisekaitse välistalituse poolt, millega on ühinenud organisatsioon, kelle liikmete hulka kõik sadamaalal tegutsevad tööandjad peavad tingimata kuuluma;

– läbinud psühhomeetrilised testid, mille viib läbi nimetatud tööandjate organisatsiooni poolt selleks volitatud organ;

– läbinud kolmenädalased ettevalmistavad tööohutuse kursused, mis on suunatud kutsekvalifikatsiooni omandamisele, ja

– edukalt sooritanud väljaõppe lõpueksami,

kui ülesanded, mis on antud tööandjate organisatsioonile ja sõltuvalt olukorrast ka tunnustatud sadamatöötajate ametiühingutele selliste nõuetele vastavuse kontrollide, testide ja katsete läbiviimise eest vastutavate organite nimetamisel, ei sea kahtluse alla nõuetele vastavuse kontrollide, testide või katsete läbipaistvust, objektiivsust või erapooletust.

Viies küsimus

121 Viienda küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas ELTL artikleid 45, 49 ja 56 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt sadamatöötajad, kes on sellistena tunnustatud enne nende õigusnormide jõustumist kehtinud seadusjärgse korra alusel, säilitavad nende õigusnormide kohaldamisel tunnustatud sadamatöötajate staatuse ja arvatakse nendes õigusnormides ette nähtud sadamatöötajate üldkoosseisu (*pool*) hulka.

122 Kuna – nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 62 – sadamatöötajate tunnustamise süsteemi eesmärk niisugusena, nagu seda kirjeldas kohtuasjas C-407/19 eelotsusetaotluse esitanud kohus, on tagada ohutus sadamaaladel ja hoida ära tööõnnetusi, ei näi riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt sadamatöötajad, keda on analoogse varem kehtinud korra alusel sadamatöötajatena tunnustatud, säilitavad tunnustatuse uue korra alusel, olevat sobimatud taotletava eesmärgi saavutamiseks ega ka selle eesmärgi suhtes ebaproportsionaalsed.

123 Nimelt võib mõistlikult eeldada, et varem kehtinud korra alusel juba tunnustatud sadamatöötajatel on juba olemas sadamaaladel ohutuse tagamiseks vajalikud oskused ja omadused.

124 Teabest, mille esitas kohtuasjas C-407/19 eelotsusetaotluse esitanud kohus, ilmneb, et tema viies küsimus on põhjendatud argumentidega, mille põhikohtuasja kaebajad talle selles kohtuasjas esitasid ja mille kohaselt niisugune meede nagu see, mida on käsitletud käesoleva kohtuotsuse punktis 121, võtab tööandjalt võimaluse palgata tunnustatud sadamatöötajaid otse, st mujalt kui üldkoosseisu (*pool*) hulgast, kuivõrd tunnustatud sadamatöötajad ei oleks varmad niisuguse töölepingu sõlmimiseks üldkoosseisust (*pool*) lahkuma, sest nii toimides kaotaksid nad oma tunnustuse.

125 Nende argumentidega ei kritiseerita aga mitte seda, et uute õigusnormide alusel säilis tunnustus, mis oli saadud varem kehtinud õigusnormide alusel, vaid asjaolu, et tunnustus ei säili, kui puudutatud töötaja lahkub üldkoosseisust (*pool*), et sõlmida tööleping tööandjaga otse.

126 Nagu sellega seoses nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 113, on ELTL artiklitega 45, 49 ja 56 vastuolus riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt peab iga sadamatöötaja, kel on olemas tunnustus, ent kes ei kuulu töötajate üldkoosseisu (*pool*), läbima tunnustamismenetluse uuesti iga sõlmitava uue töölepingu tarvis.

127 Eeltoodud kaalutlusi arvesse võttes tuleb kohtuasjas C-407/19 esitatud viiendale küsimusele vastata, et ELTL artikleid 45, 49 ja 56 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt sadamatöötajad, kes on sellistena tunnustatud enne nende õigusnormide jõustumist kehtinud seadusjärgse korra alusel, säilitavad nende õigusnormide kohaldamisel tunnustatud sadamatöötajate staatuse ja arvatakse nendes õigusnormides ette nähtud sadamatöötajate üldkoosseisu (*pool*) hulka.

Kuues küsimus

128 Kuuenda küsimusega soovib kohtuasjas C-407/19 eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas ELTL artikleid 45, 49 ja 56 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisesed õigusnormid, mis näevad ette, et sadamatöötaja üleviimise suhtes muu sadamaala üldkoosseisu (*pool*) kui see, kus ta sai oma tunnustuse, kehtivad kollektiivlepinguga kehtestatud tingimused ja üksikasjalik kord.

129 Esmalt tuleb märkida, et asjaolu, et niisugused tingimused ja üksikasjalik kord on kehtestatud kollektiivlepinguga, ei jäta neid eespool nimetatud artiklite kohaldamisalast välja (vt selle kohta 11. detsembri 2007. aasta kohtuotsus International Transport Workers' Federation ja Finnish Seamen's Union, C-438/05, EU:C:2007:772, punktid 33 ja 34).

130 Sellega seoses tuleb tõdeda, et riigisisene õigusnorm, mis kehtestab tingimusi tunnustatud sadamatöötaja võimalusele töötada muul sadamaalal kui see, kus ta sai oma tunnustuse, kujutab endast sõltumata sellest, kas tingimused on ette nähtud seaduse või kollektiivlepinguga, nii töötajate vaba liikumise kui ka asutamisvabaduse ja teenuste osutamise vabaduse piirangut.

131 Nimelt piiravad sellised õigusnormid nii sadamatöötaja vabadust töötada mitmel erineval sadamaalal kui ka ühel konkreetsel sadamaalal tegevuskohta omava või seal teenust osutada sooviva ettevõtja võimalust kasutada omal valikul mõne niisuguse sadamatöötaja teenuseid, kes on saanud tunnustuse muul sadamaalal.

132 Belgia valitsus tõdes oma kirjalikes seisukohtades siiski, et vastavalt kuninga 2004. aasta dekreedi artikli 4 lõikele 2 kehtib sadamatöötajale antud tunnustus igal sadamaalal, välja arvatud juhul, kui ta kuulub ühe kindla sadamaala üldkoosseisu (*pool*). Viimasel juhul sõltub ühelt sadamaalalt teisele suundumine sellest, kas on olemas tööjõuvajadus ja kas tööjõureserv on avatud. See säte välistab seega

üksnes võimaluse, et üldkoosseisu (*pool*) kuuluv töötaja võiks samal ajal tegutseda üldkoosseisu (*pool*) väliselt, kas samal sadamaalal või mõnel teisel. Võimalus töötada muul sadamaalal on siiski avatud kõigile tunnustatud sadamatöötajatele, kes ei kuulu üldkoosseisu (*pool*).

133 Sellega seoses tuleb esiteks täpsustada, et niisugused õigusnormid võivad kujutada endast ELTL artiklitega 45, 49 ja 56 tagatud vabaduste piirangut hoolimata sellest, et need puudutavad vaid piiratud arvu töötajaid.

134 Teiseks tuleb käesoleva kohtuotsuse punktis 132 tõdetut arvestades märkida, et kuivõrd sadamatöötajate üldkoosseis (*pool*) on mõeldud põhikohtuasjas vaidluse all olevate õigusnormide tähenduses selleks, et sõltuvalt olukorrast täita varieeruv vajadus spetsialiseerunud tööjõu järele igas vastava liikmesriigi asjasse puutuvas sadamapiirkonnas, siis saab asjaolu, et sadamatöötaja üleviimine kahe eri piirkonna üldkoosseisude (*pool*) vahel on neil asjaoludel allutatud tingimustele ja üksikasjalikule korrale, mis on mõeldud tagama, et igas üldkoosseisus (*pool*) on piisavalt tööjõudu, õigustada legitiimse eesmärgiga tagada ohutus igal sadamaalal. Nimelt võiks selliseid tingimusi sätestav meede võimaldada eelkõige tagada, et pidevalt on olemas minimaalne hulk kvalifitseeritud töötajaid, kes suudavad tagada sadama täiesti ohutu toimimise. Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab aga kontrollima, kas niisugune meede on selle eesmärgi saavutamiseks vajalik ja proportsionaalne.

135 Kõiki neid kaalutlusi arvesse võttes tuleb kohtuasjas C-407/19 esitatud kuuendale küsimusele vastata, et ELTL artikleid 45, 49 ja 56 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus riigisisesed õigusnormid, mis näevad ette, et sadamatöötaja üleviimise suhtes muu sadamaala üldkoosseisu (*pool*) kui see, kus ta sai oma tunnustuse, kehtivad kollektiivlepinguga kehtestatud tingimused ja üksikasjalik kord, kui need on vajalikud ja proportsionaalsed, arvestades eesmärki tagada ohutus igal sadamaalal, mida peab kontrollima riigisisene kohus.

Seitsmes küsimus

136 Kohtuasjas C-407/19 eelotsusetaotluse esitanud kohus palub seitsmenda küsimusega sisuliselt selgitada, kas ELTL artikleid 45, 49 ja 56 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisesed õigusnormid, milles on sätestatud, et logistikatöötajatel peab olema „ohutussertifikaat“, mis väljastatakse nende isikutunnistuse ja töölepingu esitamisel ning mille väljastamise tingimused ja sertifikaadi saamiseks järgitav kord on kehtestatud kollektiivlepingus.

137 Selle küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus kindlaks teha, kas ELTL artiklitega 45, 49 ja 56 on kooskõlas riigisisesed õigusnormid, milles on piirdutud selle ettenägemisega, et „ohutussertifikaat“, mis peab sadamaalal töötavatel logistikatöötajatel olemas olema, väljastatakse isikutunnistuse ja töölepingu esitamisel, kusjuures sertifikaadi väljastamise ülejäänud üksikasjalik kord ja selle dokumendi saamiseks järgitav menetlus tuleb kehtestada kollektiivlepingus.

138 Sellega seoses tuleb märkida, et nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 129, siis kuigi ELTL artiklitega 45, 49 ja 56 ei ole põhimõtteliselt vastuolus see, kui liikmesriigis on töötingimused kindlaks määratud kollektiivlepingus, on siiski tõsi, et niiviisi kehtestatud tingimused ei jää nimetatud artiklite kohaldamisalast välja.

139 Ent selle hindamisel, kas kõnealustes artiklites ette nähtud vabaduste piirangud, mis tulenevad nõudest, et igal sadamaala logistikatöötajal peab olema „ohutussertifikaat“, on proportsionaalsed ja vajalikud, tuleb tingimata arvesse võtta selle sertifikaadi väljastamise konkreetset üksikasjalikku korda ja selleks kohaldatavat menetlust, mis on kehtestatud kollektiivlepingus.

140 Niisuguse hindamise raames tuleb kontrollida, kas sellise sertifikaadi väljastamise tingimused puudutavad eranditult küsimust, kas puudutatud logistikatöötajal on olemas sadamaaladel ohutuse tagamiseks vajalikud omadused ja võimed ning kas sertifikaadi saamiseks ette nähtud menetlus ei too kaasa ebamõistlikku ja ebaproportsionaalset halduskoormust.

141 Eelkõige nõue, et „ohutussertifikaadi“ väljastamine eeldab huvitatud isiku töölepingu esitamist, võib kaasa tuua selle, et asjasse puutuvat tööandjat või töötajat kohustatakse taotlema uue sertifikaadi väljastamist iga kord, kui sõlmitakse uus tööleping. Kuna lühiajalised ülesanded on, nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 109, sadamatöö valdkonnas ülekaalus, võib selline nõue osutuda liiga koormavaks ja ebaproportsionaalseks. Nagu väitis komisjon oma kirjalikes seisukohtades, piisaks sellest, kui nähakse ette, et niisugust sertifikaati tuleb perioodiliselt pikendada, nähes samas ette, et see jääb kehtima pärast lühiajalise töölepingu ülesütlemist.

142 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb kohtuasjas C-407/19 esitatud seitsmendale küsimusele vastata, et ELTL artikleid 45, 49 ja 56 tuleb tõlgendada nii, et riigisisesed õigusnormid, milles on sätestatud, et logistikatöötajatel peab olema „ohutussertifikaat“, mis väljastatakse nende isikutunnistuse ja töölepingu esitamisel ning mille väljastamise tingimused ja sertifikaadi saamiseks järgitav kord on kehtestatud kollektiivlepingus, ei ole nende artiklitega vastuolus, kui sellise sertifikaadi väljastamise tingimused on vajalikud ja proportsionaalsed sadamaalal ohutuse tagamise eesmärgi suhtes ning kui sertifikaadi saamiseks ette nähtud menetluses ei ole ette nähtud ebamõistlikke ega ebaproportsionaalseid lõive.

Kohtukulud

143 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

1. **ELTL artikleid 49 ja 56 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus riigisisesed õigusnormid, mis kohustavad isikuid või ettevõtjaid, kes soovivad tegeleda sadamaalal sadamatööga, sealhulgas töödega, mis ei ole seotud laevade lastimise või lossimisega otseses mõttes, kasutama üksnes neid sadamatöötajaid, kes on viidatud riigisisestes normides ette nähtud tingimuste ja korra kohaselt sadamatöötajatena tunnustatud, kui viidatud tingimused ja kord põhinesid esiteks objektiivsetel, mittediskrimineerivatel ja varem teada olevatel kriteeriumidel, mis võimaldas muu liikmesriigi sadamatöötajatel tõendada, et nad vastavad riigisisestele sadamatöötajatele kohaldatavatele samaväärsetele nõuetele oma päritoluliikmesriigis, ning teiseks, kui nende alusel ei looda töötajate piiratud üldkoosseisu (*pool*), keda saab sel viisil tunnustada.**

2. **ELTL artikleid 45, 49 ja 56 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt:**

   – **sadamatöötajate tunnustamine toimub halduskomisjonis, mis on pariteetselt moodustatud tööandjate organisatsioonide ja töötajate organisatsioonide nimetatud liikmetest;**

   – **see komisjon otsustab vastavalt tööjõuvajadusele ka selle üle, kas tunnustatud töötajad tuleb arvata sadamatöötajate üldkoosseisu (*pool*) või mitte, arvestades, et sadamatöötajate puhul, keda üldkoosseisu ei arvata, on tunnustamise kestus piiratud töölepingu kestusega, mistõttu tuleb iga uue töölepingu sõlmimiseks algatada uus tunnustamismenetlus;**

   – **ette ei ole nähtud maksimaalset tähtaega, mille jooksul see komisjon peab otsuse tegema.**

3. ELTL artikleid 45, 49 ja 56 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt peab töötaja – välja arvatud juhul, kui ta suudab tõendada, et ta vastab teises liikmesriigis samaväärsetele tingimustele – selleks, et teda saaks sadamatöötajana tunnustada, olema:

– tunnistatud tervisenõuetele vastavaks tööõnnetuste ennetamise ja tervisekaitse välistalituse poolt, millega on ühinenud organisatsioon, kelle liikmete hulka kõik sadamaalal tegutsevad tööandjad peavad tingimata kuuluma;

– läbinud psühhomeetrilised testid, mille viib läbi nimetatud tööandjate organisatsiooni poolt selleks volitatud organ;

– läbinud kolmenädalased ettevalmistavad tööohutuse kursused, mis on suunatud kutsekvalifikatsiooni omandamisele, ja

– edukalt sooritanud väljaõppe lõpueksami,

kui ülesanded, mis on antud tööandjate organisatsioonile ja sõltuvalt olukorrast ka tunnustatud sadamatöötajate ametiühingutele selliste nõuetele vastavuse kontrollide, testide ja katsete läbiviimise eest vastutavate organite nimetamisel, ei sea kahtluse alla nõuetele vastavuse kontrollide, testide või katsete läbipaistvust, objektiivsust või erapooletust.

4. ELTL artikleid 45, 49 ja 56 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt sadamatöötajad, kes on sellistena tunnustatud enne nende õigusnormide jõustumist kehtinud seadusjärgse korra alusel, säilitavad nende õigusnormide kohaldamisel tunnustatud sadamatöötajate staatuse ja arvatakse nendes õigusnormides ette nähtud sadamatöötajate üldkoosseisu (*pool*) hulka.

5. ELTL artikleid 45, 49 ja 56 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus riigisisesed õigusnormid, mis näevad ette, et sadamatöötaja üleviimise suhtes muu sadamaala üldkoosseisu (*pool*) kui see, kus ta sai oma tunnustuse, kehtivad kollektiivlepinguga kehtestatud tingimused ja üksikasjalik kord, kui need on vajalikud ja proportsionaalsed, arvestades eesmärki tagada ohutus igal sadamaalal, mida peab kontrollima riigisisene kohus.

6. ELTL artikleid 45, 49 ja 56 tuleb tõlgendada nii, et riigisisesed õigusnormid, milles on sätestatud, et logistikatöötajatel peab olema „ohutussertifikaat“, mis väljastatakse nende isikutunnistuse ja töölepingu esitamisel ning mille väljastamise tingimused ja sertifikaadi saamiseks järgitav kord on kehtestatud kollektiivlepingus, ei ole nende artiklitega vastuolus, kui sellise sertifikaadi väljastamise tingimused on vajalikud ja proportsionaalsed sadamaalal ohutuse tagamise eesmärgi suhtes ning kui sertifikaadi saamiseks ette nähtud menetluses ei ole ette nähtud ebamõistlikke ega ebaproportsionaalseid lõive.

Allkirjad